

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 929.52Del-Negro(497.431)"17/18"
316.343-058.12(497.431)"17/18"

Prejeto: 15. 7. 2021

Miha Preinfalk

dr., višji znanstveni sodelavec, ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
E-pošta: miha.preinfalk@zrc-sazu.si
ORCID: 0000-0003-0721-5365

Rodbina Del-Negro

Genealoška skica šoštanjskih graščakov*

IZVLEČEK

Med lastniki šoštanjkega gospostva je bila v prvi polovici 19. stoletja tudi plemiška družina Del-Negro. Članek raziskuje izvor te rodbine, njeno razvejenost in razširjenost po Šaleški dolini in na Celjskem v 18. in 19. stoletju ter njeno nadaljnjo usodo, ki je edino do danes preživelo rodbinsko vejo pripeljala na grad Khislstein v Kranju in pozneje na območje današnje Avstrije. Posebej je izpostavljeno vprašanje plemiškega statusa Del-Negro. Franc Del-Negro, ki mu je cesar Franc II. leta 1803 podelil plemiški naziv, se je namreč skliceval na beneški plemiški status svoje rodbine, kar pa je moral najprej nedvoumno dokazati, dodatno težavo pa je pomenilo dejstvo, da Franc Del-Negro sprva ni uporabljal tega priimka, temveč se v starejših virih pojavlja kot Franc Schwarz.

KLJUČNE BESEDE

Del-Negro, plemiške družine, Šoštanj, Celje, Turn pri Velenju, Štrovsenek, Žovnek, Khislstein

ABSTRACT

THE DEL-NEGRO FAMILY.

A GENEALOGICAL SKETCH OF THE LORDS OF THE ŠOŠTANJ MANOR

In the first half of the nineteenth century, the seigniorship of Šoštanj was also owned by the noble family Del-Negro. The article examines its origin, ramification, and widespread presence in the Šalek Valley and the Celje area during the eighteenth and the nineteenth centuries, as well as its subsequent destiny that brought the now only existing family branch to Khislstein Castle in Kranj and then to the territory of present-day Austria. Particular attention is paid to the question concerning the noble status of the Del-Negros. Franz Del-Negro, whom Emperor Franz II granted the rank of nobility in 1803, invoked his family's Venetian noble status, which he first had to clearly demonstrate. Another problem was presented by the fact that Franz Del-Negro initially did not use this surname and appeared in earlier sources as Franz Schwarz.

KEY WORDS

Del-Negro, noble families, Šoštanj, Celje, Turn near Velenje, Štrovsenek (Strausseneck), Žovnek (Sannegg), Khislstein

* Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta J6-2575 (Ambicije, karierizem, pohlep, prevare: socialno-materialne strategije, prakse in komunikacija družbenih elit na Slovenskem v zgodnjem novem veku) in raziskovalnega programa P6-0052 (Temeljne raziskave slovenske kulturne preteklosti), ki ju iz javnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Uvod

Šoštanjško gospostvo je v dolгих stoletjih obstojalo zamenjalo kar nekaj lastnikov. Sprva svobodna posest gospodov Šoštanjških je v 13. stoletju postala last Vovbrških, nato Celjskih, po izumrtju slednjih leta 1456 pa je za kratek čas prešla v deželno knežje roke. Deželni knez je že v začetku 16. stoletja gospostvo ponovno prodal zasebniku, kranjskemu deželnemu glavarju Ivanu Kacijanerju, temu pa je sledila cela vrsta drugih plemiških lastnikov.¹ Med njimi je bila v prvi polovici 19. stoletja sorazmerno kratek čas, zgolj dobrega četrta stoletja (1807–1834), družina Del-Negro, ki je v tistem času tudi sicer igrala vidno vlogo v Šaleški dolini in na širšem celjskem območju. Za tamkajšnje kraje neobičajno zveneči priimek daje slutiti italijanski izvor rodbine, a morda njeni začetki sploh niso tako eksotični, kot se zdi na prvi pogled. Preden je namreč Franc Del-Negro leta 1803 z Dunaja po večletnih prizadevanjih le dobil diplomu, ki je potrjevala njegov plemiški status, je bil poznan pod veliko bolj »domačo« različico priimka – Schwarz. Novo obliko priimka Del-Negro, ki je bila po njegovih besedah dejansko stara, je izpeljal iz priimka plemiške družine de Nigris iz Karnije, za katero je trdil, da ji pripada tudi sam. Priimek se je v naslednjih desetletjih pojavljal v različnih oblikah. Problematična je bila zlasti besedica »de« oziroma »del«, ki je včasih v izvorni, italijanski obliki, spet drugič v nemški obliki »von« nastopala kot predikat, nazadnje pa je postala del priimka kot takšnega. Pred koncem monarhije so se tako člani družine podpisovali kot »pl. Del-Negro« (v. Del-Negro), po letu 1918 pa se je zaradi odprave oziroma prepovedi plemiških predikatov uveljavila različica Del-Negro in to različico potomci družine uporabljajo še danes.²

Zgodovino rodbine Del-Negro je zelo intenzivno raziskoval eden njenih članov, Herbert Del-Negro (1890–1951), in sicer po lastnih besedah skoraj pol stoletja, med letoma 1903 in 1949. Njegova raziskava je zajela številne veje (de) Nigrisov in (del) Negrov zlasti v italijanskem prostoru in se je zaključila z njegovo lastno – spodnještajersko oziroma šoštanjško – vejo. Iz Del-Negrovega besedila³ je razvidno, da je

navezal stike s številnimi nosilci priimka Nigris (in njegovih različic), pa tudi to, da je v raziskovanje pritegnil mnogo primarnih virov. Žal teh virov nikjer ne navaja sproti (navedeni so zgolj v skupnem seznamu virov in literature), zato so številne njegove navedbe nepreverljive in so v pričujočem tekstu, kjer so povzete, relativizirane z uporabo pogojnika. Del-Negrovo delo je prava zakladnica podatkov (žal tudi napačnih in nepopolnih), zato je kljub pomanjkljivostim temelj za raziskovanje omenjene rodbine. Njegova dodana vrednost se kaže zlasti v navajanju družinske tradicije oziroma ustnega izročila, česar v uradnih virih seveda ne bomo našli.

Za Herberta Del-Negra ni bilo nobenega dvoma, da je njegova družina del širše plemiške rodbine de Nigris, čeprav celotna zgodba le ni povsem brez sence dvoma. Kaj nam torej razkrivajo ohranjeni viri in kje so šibke točke zgodbe o družini Del-Negro?

Franc Schwarz hoče (p)ostati plemič

Za začetnika (avstrijske) plemiške rodbine Del-Negro lahko štejem celjskega trgovca Franca Schwarza (1739–1812), ki je, kot rečeno, leta 1803 od cesarja Franca prejel plemiški naziv v dednih deželah. A če gre verjeti njegovim argumentom, s katerimi je nazadnje le prepričal štajerske deželne oblasti v Gradcu in dunajsko dvorno pisarno, naj bi njegovim plemiškim prednikom lahko sledili vse tja v 15. stoletje. Schwarz je namreč v prošnji za plemiški naziv trdil, da je potomec družine de Nigris iz Pušje vasi (Venzona), ki je pripadala beneškemu plemstvu, on sam pa naj bi se rodil v kraju Villamezzo blizu Paulara, se »pred več kot tremi desetletji« (torej v začetku šestdesetih let 18. stoletja) priselil v Celje ter tam živel »pošteno in hvalevredno življenje« meščana in trgovca. Na podlagi teh trditev pravzaprav ni zaprosil zgolj za povzdig v plemiški stan, pač pa za potrditev svojega beneškega plemiškega naziva, ki ga je želel nadgraditi s pridobitvijo viteškega naziva v habsburških dednih deželah.

Ob tem se takoj porodi kar nekaj vprašanj. V Benečiji je zares obstajala družina de Nigris (še danes v kraju Darnepo stoji palača Beorchia-Nigris), tudi v Paularu in okolici še danes najdemo priimek Del Negro. Toda ali je bil celjski Franc Schwarz res član te družine? Sam ni nikjer pojasnil, zakaj se je sploh preimenoval v Schwarz in ni obdržal starodavnega in častitljivega priimka Nigris. Morda zato, da se je lažje asimiliral v nemških deželah?⁴ A vendar se je kljub nemški obliki priimka očitno imel za Italijana, saj je menda ob neki priložnosti (žal je datum ne-

¹ O šoštanjškem gospostvu v srednjem veku gl. predvsem Ravnikar, *Zgodovina Šoštanja*; tudi Štopar, *Grajske starobe*, 4, str. 96–100; Pirchegger, *Die Untersteiermark*, str. 203–204.

² Za razlikovanje posameznih vej je v pričujočem prispevku za potomce Franca Del-Negra uporabljena različica »Del-Negro« (razen v primerih dobesednih citatov iz virov, kjer so navedene drugačne oblike), za člane t. i. turnsko-šaleške (tudi zagrebske) veje pa različica »del Negro«. O različicah priimka tudi Del-Negro, *Geschichte*, str. 217.

³ Delo, ki nosi naslov *Geschichte des Geschlechtes derer a Nigris a Sancto Petro ... (mit besonderer Berücksichtigung der Schönstein-Linie)*, je ostalo v tipkopisu in ga hrani družina Del-Negro, kopija pa je tudi pri avtorju pričujočega prispevka. Iz celote je avtorjev brat Walter Del-Negro (1898–1984) po bratovi smrti naredil krajši članek in ga objavil pod naslovom *Die Familie von Del-Negro – Ein südalpenländisches*

Adelsgeschlecht (Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik 6. (XX.) Band, Wien, 1962–1964, str. 11–19).

⁴ Herbert Del-Negro navaja, da nemška oblika priimka ni bila Frančeva izbira, pač pa naj bi bilo ponemčenje priimka samovoljna odločitev celjske duhovščine, ki je vodila matične knjige (Del-Negro, *Geschichte*, str. 221).

Nekdanja Del-Negrova hiša v Celju na vogalu današnjega Slomškovega in Glavnega trga (foto: Barbara Žabota).

znan) pred celjskim magistratom kot sodiščem izjavil, da slabo razume nemško.⁵

Nadalje se postavi vprašanje, zakaj je ta tema za Schwarzza postala aktualna šele okoli leta 1800 in zakaj ni plemiškega statusa uredil prej. Morda bi lahko odgovor iskali v dejstvu, da je bila malce pred tem (1797) ukinjena Beneška republika, njeno ozemlje pa je pripadlo Habsburžanom, od katerih je zdaj Schwarz želel potrditev svojega plemstva. V istem času je postal lastnik zemljiškega gospostva Žovnek in morda je želja po (priznanem) plemiškem nazivu povezana s tem. A zakaj je svoj priimek začel zapisovati kot Negro in ne kot (domnevno izvorno) Nigris? Takšne in podobne pomisleke so očitno imeli tudi uradniki na dunajskem dvoru, saj je preteklo kar nekaj časa, preden so nazadnje le sprejeli Schwarzove argumente.

Vsekakor drži Schwarzova navedba, da se je v Celje priselil. V matičnih knjigah glavne celjske župnije

sv. Danijela bomo namreč pred letom 1768 priimke Schwarz, Negro in Nigris iskali zaman. Na Franca Schwarzza prvič naletimo šele omenjenega leta, ko so h krstu nesli njegovo prvorojenko Katarino.⁶ Tako lahko njegov prihod v Celje okvirno postavimo v sredino šestdesetih let 18. stoletja. V mestu se je oprijel trgovine ter nakupil več hiš in drugih nepremičnin. Njegovo glavno bivališče je bila hiša, ki je tedaj nosila številko Mesto 96; gre za dvojno hišo (tudi št. 95) na vogalu današnjega Slomškovega in Glavnega trga. Hišo je menda na dražbi kupil leta 1786, vendar je moral v njej živeti že prej, saj je v matičnih knjigah ta hišna številka pri Schwarzovem imenu navedena že pred tem letom, vsaj že od leta 1776, ko se je poročil v drugo.⁷ Pred tem je njegov naslov zgolj splošen – »v mestu« (*in civitate*). Istega leta kot glavno družinsko

⁶ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel 1752–1772, str. 272.

⁷ Orožen, *Posestna in gradbena zgodovina*, str. 24. Pozneje je bil lastnik hiše Frančev istoimenski sin in glavni dedič, ki je hišo leta 1818 prodal dr. Maksu Andreeju.

⁵ Orožen, *Posestna in gradbena zgodovina*, str. 22.

hišo (1786) je kupil bližnjo beneficiatno hišo Naše ljube gospe, nekaj časa je bil tudi lastnik hiše na (današnjem) Glavnem trgu 3, nekdanje žitnice laškega gospostva na Ozki ulici, bivše špitalske shrambe na Kocenovi ulici ter vodnega ali špitalskega stolpa v neposredni bližini. Nekatere nepremičnine so bile v njegovih rokah le kratek čas in jih je naprej prodal že sam, za vse druge pa je kupca našel njegov sin Franc ml. najpozneje do leta 1818.⁸

Schwarz pa se ni zadovoljil le s posestjo v mestu, pač pa je postal tudi zemljiški gospod. Tako je leta 1799 od baronov Curti kupil gospostvo Žovnek z Mozirjem in Graslovim imenjem,⁹ osem let pozneje (1807) pa od Jožefa Bayerja gospostvo Šoštanj z inkorporiranim Forhtenekom in Kacenštajnom.¹⁰ Ta zemljiška posest je bila pozneje temelj za delitev družine Del-Negro na posamezne veje.

Dinamiki družinskega življenja Franca Schwarza lahko ob pomanjkanju drugih virov delno sledimo po vpisih v celjske matične knjige. Njegova prva poroka ni potekala v Celju, pač pa v neki drugi župniji. Po družinski tradiciji je bila prva žena Ana Marija Del Rossi, s katero naj bi se poročil še v Paularu leta 1759.¹¹ Njuna prva znana, že omenjena hči Katarina (o kateri več v nadaljevanju) je na svet prišla leta 1768 v Celju, sledila sta še druga hči Ana (1769), pozneje poročena z lastnikom tovarne svile iz Gradca in očetovim poslovnim partnerjem Francem Ksaverjem Sartorijem, in sin Karel (1770), ki je živel le nekaj dni.¹² Mati Ana Marija je umrla v začetku junija 1776 v Celju¹³ in že slabe tri mesece pozneje, konec avgusta, je Franc domov pripeljal drugo ženo, Marijo Veroniko Hueber, hčer pokojnega irharja.¹⁴ V drugem zakonu se je rodilo sedem otrok, od katerih pa so odrasli le sinova Franc in Nikolaj ter hči

Marija.¹⁵ Franc je bil pozneje očetov glavni dedič in je rod nadaljeval v Šoštanju, Nikolaj je bil začetnik kratkotrajne žovneško-štrovseneške veje, Marija pa se je poročila s pravnikom Antonom Wenedikterjem, posestnikom v Mariboru in okolici, ki je imel med drugim več desetletij v lasti dvorec Lepi dol v Kozjaku nad Pesnico.¹⁶ V tem zakonu se je menda rodilo kar 22 otrok, od katerih jih je odraslo 18.¹⁷

Vpisi v celjske matične knjige razkrivajo tudi postopno spreminjanje priimka Schwarz v Del-Negro. Pri krstih Frančevih otrok v šestdesetih in sedemdesetih letih 18. stoletja je vedno najprej naveden priimek Schwarz, vendar je v nekaterih primerih pozneje druga roka pripisala »recte del Negro«. Pri dveh krstih (1781 in 1783) že originalni vpis vsebuje obe obliki: »Schwarz vel del Negro« oziroma »del Negro vel Schwarz«. Zanimivo je, da je pri poroki obeh Frančevih hčera iz prvega zakona (1786 in 1789) navedena samo oblika del Negro (brez Schwarz), povsod drugje pa je bodisi samo Schwarz bodisi je naknadno pripisano »(recte) del Negro«.

Očitno je torej nekje v osemdesetih letih 18. stoletja Franc Schwarz začel obujati svoj beneški izvor ali pa pripravljati teren, da se mu ta status tudi uradno prizna. Morda so ga k temu napeljali stiki z zagrebškimi del Negri, menda njegovimi sorodniki. Eden od njih po imenu Janez Nikolaj je leta 1786 postal celo njegov zet.

Franc se je dokazovanja svojega plemiškega rodu lotil na prelomu stoletja.¹⁸ Sprva je bil neuspešen – eno prošnjo je vložil januarja 1800 in nato še eno poleti 1801. Kot argumente za podelitev oziroma potrditev plemiškega naziva je, kot je bilo v takšnih primerih običajno, najprej nanizal zasluge svojih prednikov in nato še lastne. Kot ugledna sorodnika je izpostavil Gašperja de Nigrisa, škofa v Poreču,¹⁹ ki naj bi bil njegov stric, in očeta Nikolaja de Nigrisa, okrožnega glavarja v nekdanji beneški, tedaj habsburški Karniji. Njegova družina naj bi se torej po njegovih navedbah v resnici imenovala de Nigris, plemiška

⁸ Orožen, *Posestna in gradbena zgodovina*, str. 22, 24, 26, 33, 41.

⁹ StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd. 6, str. 1197 (kupna pogodba je bila podpisana 2. junija 1799); StLA HS 678 (gre za spis Franca viteza Gadolle z naslovom *Die alte Burg Schalek und die Pfarre Sr. Martin bei Schallek*). Gl. tudi Stopar, *Grajske stavbe*, 3, str. 163. Herbert Del-Negro napačno trdi, da je Franc gospostvo kupil že leta 1776, prenos lastništva pa naj bi bil v štajersko deželno desko zapisan šele leta 1799 (Del-Negro, *Geschichte*, str. 215).

¹⁰ StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd. 6, str. 1163; Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 418; Hribernik, *Mesto Šoštanj*, str. 26, 35, 50, 51. O podobi Šoštanja v prvi četrtini 19. stoletja tudi Schmutz, *Historisch-topographisches Lexicon*, 3, str. 509–510.

¹¹ Del-Negro, *Die Familie*, str. 17; Del-Negro, *Geschichte*, str. 214.

¹² NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel 1752–1772, str. 272, 292, 311; MMK 1757–1784, str. 44.

¹³ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1757–1784, str. 70.

¹⁴ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel PMK 1769–1804, str. 61. Ženin je označen kot »*civis et mercator, viduus*« s priimkom Schwarz, poleg katerega je naknadno dopisano »*recte Del Negro*«. Nevesta, ki se sicer včasih omenja kot plemenita, celo baronica, glede na vpis ob poroki ni imela plemiškega naziva. Njen oče, pokojni Jožef Hueber, meščan in irharski mojster (*»civis et albocoriariae magister«*), ima sicer naziv *dominus*, a brez plemiškega predikata.

¹⁵ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel 1773–1784, str. 85, 91, 100, 113; RMK 1784–1794, str. 11, 28, 45; MMK 1757–1784, str. 86; MMK 1784–1807, str. 78, 84, 86.

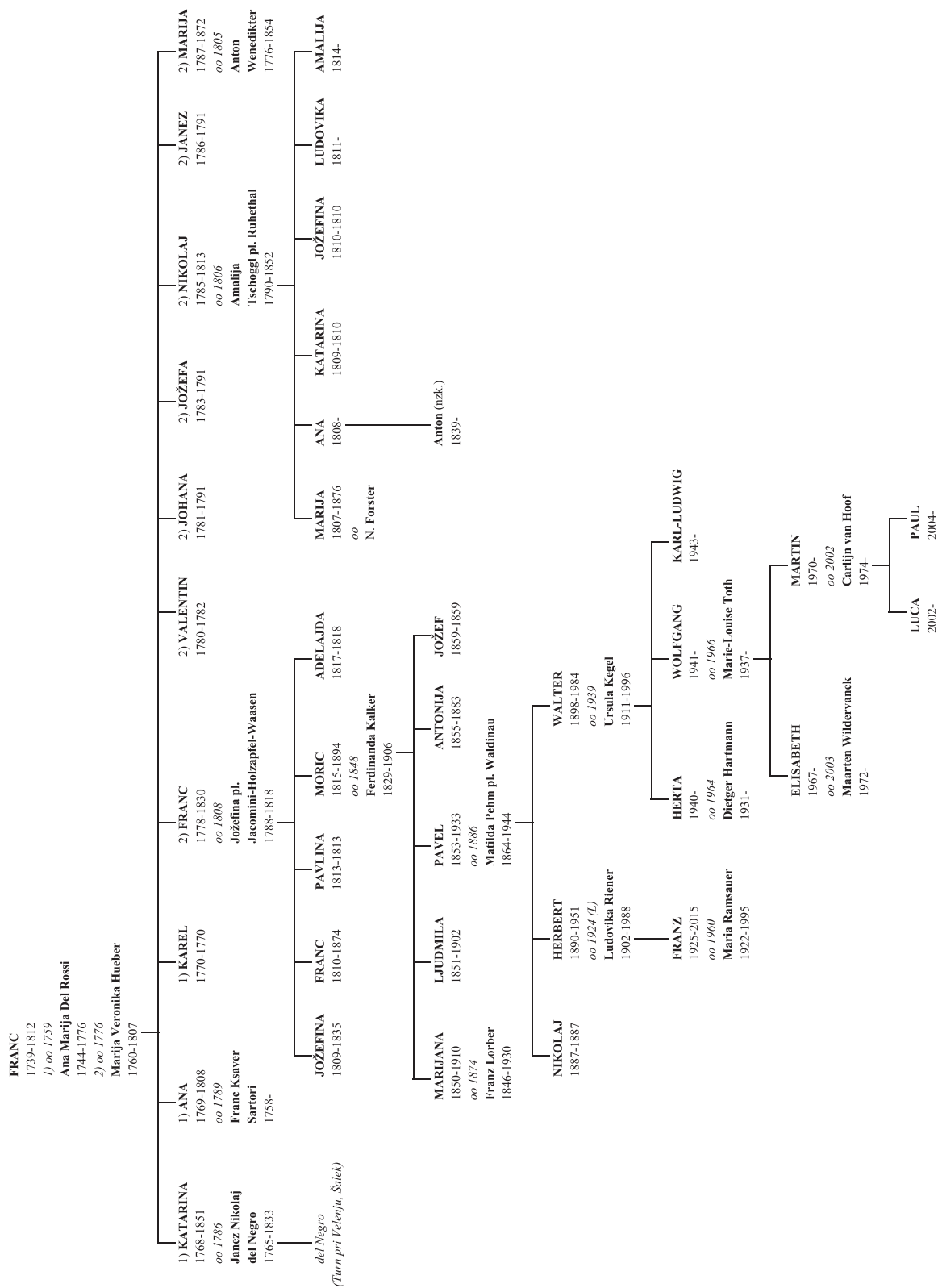
¹⁶ NŠAM, PMK Celje – Sv. Danijel 1804–1826, str. 20. Anton je umrl v dvorcu Lepi dol v začetku leta 1854 (NŠAM, MMK Spodnja Sv. Kungota 1845–1879, str. 49), Marija pa konec leta 1872 v Mariboru (NŠAM, MIMK Maribor – Sv. Marija 1845–1873, str. 423). Gl. tudi zapuščinsko razpravo po Wenedikterjevi smrti v SI PAM 636/002/02049 (Wenedikter, Anton [Zgornja Kungota] – zapuščinska zadeva D 315/1854, Okrajno sodišče Maribor 1850–1874).

¹⁷ Del-Negro, *Geschichte*, str. 222. Po Del-Negrovih navedbah je Lepi dol kupil Franc Schwarz/Del-Negro in ga ob hčerini poroki prepustil njej in zetu (prav tam, str. 215, 222).

¹⁸ Celoten postopek Schwarzovega pridobivanja plemiškega naziva je – kjer ni navedeno drugače – povzet po dokumentaciji v AT ÖStA, AVA, Adelsakten, Adelsakte von Negro, Franz del, Wien, 29. IX. 1803.

¹⁹ Gaspar Negri, poreški škof v letih 1742–1778 (<https://www.biskupija-porecko-pulska.hr/biskup-drazen-kutlesa/popis-biskupa.html>) (14. 7. 2021).

Družina Del-Negro (Celje, Šoštanj, Žornjek, Štrovsenek, KbisIstein)

diploma, ki je to dokazovala, pa naj bi zgorela v velikem požaru v Celju leta 1798. O sebi je zapisal, da že 35 let živi na Štajerskem, v Celju, kjer naj bi bil dejaven na številnih področjih. Tako je po lastnih besedah podpiral mestne reveže, med veliko lakoto leta 1787 je meščanom priskrbel žito iz Hrvaške in Ogrske, po požaru v Celju leta 1798 je namenil znatne vsote (predvsem v obliki kredita) pogorelcem za obnovo hiš, ob umiku francoske vojske in prihodu cesarske leta 1797 je slednji odprl svoje zaloge žita in vina ter leta 1796 na lastno pobudo zadušil porajajoče se kmečke nemire, zaradi česar je dobil pohvalo celjskega magistrata. Nadalje se je pohvalil, da je iz ljubezni do domovine na lastne stroške dva sorodnika poslal v cesarsko vojsko in ju opremil, hkrati pa je opremil in vzdrževal enega moža v štajerski deželni brambi. Izpostavil je še, da je član (*Ratmitglied*) celjskega mestnega odbora in depozitni (hranilniški) komisar (*Depositienkommissar*) ter da je kot glavni dobavitelj za tobak (*Tabakhauptverleger*) 17 let po Celju in okolici potoval na lastne stroške in na tem področju vzpostavil takšen red, ki državnim blagajni prinaša največ dobička. S svojo poslovno žilico je podprl premogovnik v Laškem, in sicer tako, da je ob pomanjkanju kurilnega lesa na lastno pest začel kuriti s premogom iz omenjenega premogovnika. Pohvalil se je, da je s finančnimi vložki pomagal na noge postaviti Morovo svilarno v Celovcu in Sartorijevo v Gradcu, da je z denarjem in nasveti podprl fužino (*Eisen-Hammerwerk*) v Vitanju in tovarno volne v Linzu ter da je z žitom zalagal idrijski rudnik. Opis svojih zaslug je zaključil z zemljiško posestjo. Tako je navedel, da je na svojem gospostvu Žovnek poskrbel za gozd, ki naj bi ga njegovi predhodniki precej zanemarjali, da ima poleg Žovneka in Graslovega imenja v lasti Mozirje, s čimer je povezano vzdrževanje deželjskega sodišča in nabornege okraja, ter da njegova posest s 371 funti imenja njemu in njegovi družini omogoča stanu primerno življenje.

Schwarzove vloge je najprej obravnaval štajerski gubernij, ki pa jih je ocenil negativno. Po eni strani zato, ker prosilec ni predložil nobenih dokazil, da je res potomec beneške plemiške družine de Nigris in da ima (oziroma je imel) posest v Karniji, po drugi strani pa zato, ker po mnenju gubernija ni izkazal nobenih »odličnih in izvrstnih zaslug za državo«, ki so sicer pogoj za pridobitev plemstva; samo premoženje in dejavnost v mestni občini po mnenju gubernija ni sta dovolj.

Temu mnenju se je pridružila tudi dvorna pisarna z obrazložitvijo, da je pri Schwarzu res glavna težava v tem, da ne more dokazati beneškega plemstva. Člani pisarne so mu sicer priznali, da je njegova dejavnost res vredna pohvale in posredno tudi koristna za državo, še bolj pa je neposredno koristna zanj; lastništvo nad gospostvi naj bi bilo samo znak premožnosti, ne pa posebnih zaslug; navsezadnje pa ni pokazal ničesar izrednega. Zato so njegovo prošnjo tudi oni

zavrnil, ob njihovo odločitev pa je cesar Franc lastnoročno pripisal, da mora Franc Schwarz predvsem dokazati, da ima res beneško plemstvo.

S to odločitvijo se je seznanil tudi gubernij in oktobra 1801 prek okrožnega urada, ki ga je vodil Dienersperg,²⁰ o njej obvestil prosilca Schwarza.

Ob vsem povedanem se zdi nekoliko nenavadno, da štajerski deželni stanovi od Schwarza pridobitve plemstva niso zahtevali že ob njegovem nakupu gospostva Žovnek, ki je sodilo med najpomembnejša zemljiška gospostva v celjskem okrožju. Iz istega obdobja je namreč poznanih kar nekaj primerov, ko so neplemiči sicer lahko postali lastniki zemljiškega gospostva, a so jim deželni stanovi naložili, da morajo zaprositi za povzdig v plemiški stan.²¹ Pri Schwarzu se to očitno ni zgodilo; njegovo lastništvo Žovneka vsaj nikjer ni navedeno kot povod za tovrstno prošnjo cesarju.

Vendar se Schwarz ni vdal. Uporabil je vse svoje spretnosti in pridobil vsa potrebna potrdila. 1. marca 1802 je tako ponovno vložil prošnjo za potrditev starega beneškega plemstva, ki naj bi bilo povezano z družino de Nigris iz Pušje vasi, z območja, »ki je zdaj na srečo pod cesarjevim varstvom«, in za podelitev viteškega naziva v dednih deželah s predikatom »pl. Sannegg« (Žovneški). Tokrat je priložil tudi cel kup dokumentov. Na prvem mestu je bilo potrdilo o plemiškem poreklu de Nigrisov, ki ga je izdala pisarna v Pušji vasi in podpisala oblast v Vidmu. Priložen je bil rodovnik de Nigrisov, ki ga je izdelal opat Aleksander Nigris in po katerem je bil Franc de Nigris (Schwarz) sin Nikolaja, vnuk Petra in pravnuk Alojza de Nigrisa. Med dokumenti sta bila tudi rojstni list kot dokaz, da je bil Franc rojen in krščen v Villamezzu 6. aprila 1739 očetu Nikolaju in materi Apoloniji, ter podobno potrdilo njegove rojstne občine Canale d'Incarojo, ki ga je potrdila oblast v Tolmeču (Tolmezzo) kot predpostavljena za Karnijo, da je Franc res sin Nikolaja de Nigrisa. Priloženih je bilo še nekaj drugih papirjev, na primer potrdilo, da je Franc de Nigris leta 1786 Giovanniju Battisti Gerometti prodal svoje posesti s palačo na Beneškem, in sicer zato, da se je lahko naselil v cesarskih deželah, ter potrdilo Gašperja barona Caliceja iz Incaroja, da je bila v kraju res prisotna družina pokojnega Nikolaja de Nigrisa, s katero naj bi bil on, baron, v prijateljskih odnosih in v katero sodi tudi Nikolajev sin Franc, ki zdaj živi v Celju. Na koncu je sledilo še potrdilo župnika cerkve sv. Vida v Paularu, da je dal Frančev oče

²⁰ Jožef baron Dienersperg (1743–1821), graščak na Taboru, Rudi, Socki in Vitanju (gl. Preinfalk, *Plemiške rodbine*, 16. stoletje, 1. del, str. 64–65, 76; Golec, *Vzpon in zaton*, str. 94–96).

²¹ Nekaj takšnih primerov: Jenko in gospostvo Mirna (1762) (gl. Preinfalk, *Plemiške rodbine*, 18. stoletje, 1. del, 3, str. 73–76), Protasi in gospostvo Planina pri Sevnici (1770) (gl. Preinfalk, *Družina Protasi*, str. 18–23), Pagliarucci in gospostvo Khislstein (1809) (gl. Rugale in Preinfalk, *Blagoslovljeni in prekleti*, 2, str. 135–143).

Grb družine Del-Negro (hrani: Wolfgang Del-Negro, Hallein).

Nikolaj de Nigris leta 1752 v cerkvi postaviti oltar, ki ima na zadnji strani njegov grb.

Če so se potrdila iz italijanskega prostora nanašala predvsem na izvor in poreklo Franca Schwarza, so dokumenti iz slovenskega prostora potrjevali zlasti navedbe o njegovi poslovni dejavnosti: potrdilo magistrata v Celju, da Franc »de Nigris ali del Negro« v mestu živi več desetletij, poseduje tri hiše v Celju in najuglednejše gospostvo v okrožju ter da je prispeval 72 goldinarjev za deželno brambo; potrdilo Mansueta Zangerla, direktorja meščanske šole v Celju, da je Franc Schwarz v letih 1776 in 1777 finančno podprl omenjeno šolo; potrdilo Franca Ksaverja Ratha v imenu premogovnika Laško, da je bil Franc Schwarz (»ali del Negro«) prvi, ki je dal svoje hiše ogrevati s premogom in je tako nudil dober zgled, hkrati pa znižal ceno kurilnega lesa. Zanj sta dobro besedo zastavila tudi tovarnarja Janez Krstnik Moro iz Celovca in

Franc Ksaver Sartori iz Gradca, ki je bil hkrati njegov zet. Zanimivo je potrdilo tovarne volne iz Linza, po katerem sta Franc del Negro, ki živi »v Celju pod imenom Franc Schwarz«, ter njegov brat Peter Schwarz²² pred časom pri omenjeni tovarni naročila večje količine blaga in vse pravočasno poplačala. Sledilo je še potrdilo idrijskega rudnika, da je »Francesco del Negro« rudnik dlje časa oskrboval z žitom.

Kopica novih dokazov, o katerih pristnosti ne dvorna pisarna ne štajerski gubernij očitno nista dvomila, je tehtnico nazadnje prevesila na Schwarzovo stran. Cesar Franc mu je septembra 1803 proti plačilu takse podelil plemstvo v dednih deželah, in sicer najnižjo stopnjo, zgolj enostavni »von«, ni pa mu odo-

²² Peter, ki je menda z bratom prišel v Celje, naj bi umrl pred letom 1789 (Del-Negro, *Geschichte*, str. 217), vendar njegova smrt v tamkajšnjih mrliških maticah ni zabeležena.

bril predikata »Žovneški«. Dikcija plemiške diplome potrditve starega beneškega plemstva sicer izrecno ne omenja, lahko pa kljub temu iz nje razberemo, da je cesar to posredno priznal: Franca dosledno imenuje »del Negro«, v opis zaslug sta vključena Gašper in Nikolaj de Nigris kot Frančeva stric oziroma oče, hkrati pa je bila Francu Schwarz, zdaj tudi uradno Francu pl. (Del) Negru, potrjena uporaba grba beneških de Nigrisov s črnim orlom na modro-srebrni polkrožni podlagi.²³

Vendar pa se novo/staro ime Del-Negro ni takoj »prijelo«. Že pred uradno potrditvijo plemiškega naziva so očitno mnogi dvomili v beneško plemiško poreklo Franca Schwarza. Sam je v prošnji za povzdig podpisan kot Franc de Nigris ali del Negro, tako ga imenujejo tudi vsi, ki so pričali v njegovo korist, medtem ko so uradne oblasti kljub temu dosledno uporabljale obliko Schwarz. A tudi po letu 1803, torej po uradni cesarjevi potrditvi, se v dokumentih marsikateri član družine še vedno pojavi kot Schwarz – sicer res s plemiškim predikatom »von«, pa vendar kot Schwarz in ne Negro. Pri tem prednjačijo zlasti matične knjige, ki so lahko zato za današnjega raziskovalca zavajajoče; tako je treba tudi po letu 1803 družinske člane iskati pod obema oblikama priimka.

Po potrditvi oziroma pridobitvi plemiškega naziva je bilo za Franca Schwarza/Del-Negra pomembno leto 1807. V začetku tega leta je namreč od Jožefa Bayerja kupil gospostvo Šoštanj z inkorporiranim Forhtenekom (ki ga je očitno kmalu zatem prepustil sinu Francu ml.), avgusta pa mu je umrla žena Marija Veronika. Ta je 3. avgusta »v prisotnosti in z dovoljenjem moža Franca« (oba sta navedena kot plemenita Schwarz!) narekovala oporoko, s katero je razdelila svoje premoženje in denar: pri celjskih kapucinih je za blagor svoje duše naročila 300 maš, 20 goldinarjev je namenila mestni ubožnici, po 500 goldinarjev je volila otrokom svoje pastorki Katarine del Negro na Turnu pri Velenju in otrokom svoje hčere Marije Wenedikter v Mariboru. Slednji je zapustila še 12.000 goldinarjev in celotno garderobo ter jo – skupaj s takrat še samskima sinovoma Francem in Nikolajem – imenovala za univerzalno dedinjo.²⁴ Le dva dni pozneje, 5. avgusta, se je poslovila od tega sveta.²⁵

Franc je drugo ženo preživel za slabih pet let – umrl je konec aprila 1812.²⁶ Takrat je v veljavo stopila oporoka, ki jo je napisal že šest let prej. Z njo je za

celjsko ubožnico in maše namenil po 500 goldinarjev, za reveže v Braslovčah pa obresti od naloženih 500 goldinarjev. Za univerzalna dediča je razglasil sinova Franca in Nikolaja, trem hčeram, Katarini, Ani in Mariji, pa je vsaki namenil po 30.000 goldinarjev ter jim zabičal, da morajo biti s tem zadovoljne in moliti za njegovo dušo, sicer dobijo samo nujni delež. Spomnil se je tudi sestre Johane in nečakinj, ki jim morata glavna dediča izplačevati po 50 oziroma 10 goldinarjev letno.²⁷ Posebej je izpostavil nečakinjo Apolonijo Nasciben, »za katero sem prepričan, da bo bolj kot vsi drugi molila za mojo dušo in moje pokojne«. Ker je prvorojenec Franc pri njem preživel mladost, mu je prepustil trgovino in mu položil na srce, naj posluje tako, da ne bo razloga za nadzor nad poslovanjem ali da bi trgovino celo zapečatili.²⁸ Kot se je izkazalo pozneje, Franc ml. ni imel smisla za trgovske posle in je očetovo dejavnost opustil.

Franc Schwarz/Del-Negro je oporoko napisal že leta 1806, v obdobju do njegove smrti pa je prišlo do nekaterih sprememb tako na deželni oziroma državni ravni (na primer državni bankrot leta 1811) kot tudi v njegovi družini – oba sinova sta si ustvarila družino in umrla je hči Ana Sartori v Gradcu.²⁹ Zato je maja 1811 napisal dodatek k oporoki in z njim denarna volila svojim hčeram nekoliko popravil. Na tej podlagi je kmalu po njegovi smrti med dediči prišlo do poravnave: hčeri Katarina del Negro in Marija Wenedikter ter potomci pokojne Ane Sartori so dobili visoke denarne zneske, ki so bili začetek poznejšega gospodarskega propada družine,³⁰ sinova pa sta si razdelila posest – starejšemu sinu Francu so poleg posesti v Celju potrdili lastništvo nad Šoštanjem in Forhtenekom, mlajši sin Nikolaj pa je postal lastnik Žovneka, ki ga je imel do tedaj v zakupu.³¹ Družina se je tako razcepila na dve veji.

Šoštanjska veja Del-Negrov

Gospostvo Šoštanj je, kot omenjeno, Franc Schwarz/Del-Negro leta 1807 kupil od Jožefa Bayerja, a ga je očitno takoj prepustil sinu Francu ml. Ta se namreč že ob poroki naslednjega leta in pri kr-

²³ Uradni blazon Del-Negrovega grba se glasi: »Na dnu zlatega polja polkrožna modra podlaga (*Mond-schnitt*) s srebrno prečko poševno desno, na njej stoji črn orol z zlato krono. Nad ščitom kronan turnirski šlem s črno-zlatim in modro-srebrnim pregrinjalom. Iz krone rastejo štiri nojeva peresa – črno, zlato, modro in srebrno.« O morebitnih povezavah grba Del-Negrov s šoštanjskim grbom gl. Poles, *Od srčastega ščita*, str. 125–127.

²⁴ StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1, Oporoka Veronike pl. Schwarz, roj. pl. (!) Huber, Celje, 3. 8. 1807.

²⁵ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1784–1807, str. 334.

²⁶ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1808–1834, str. 40.

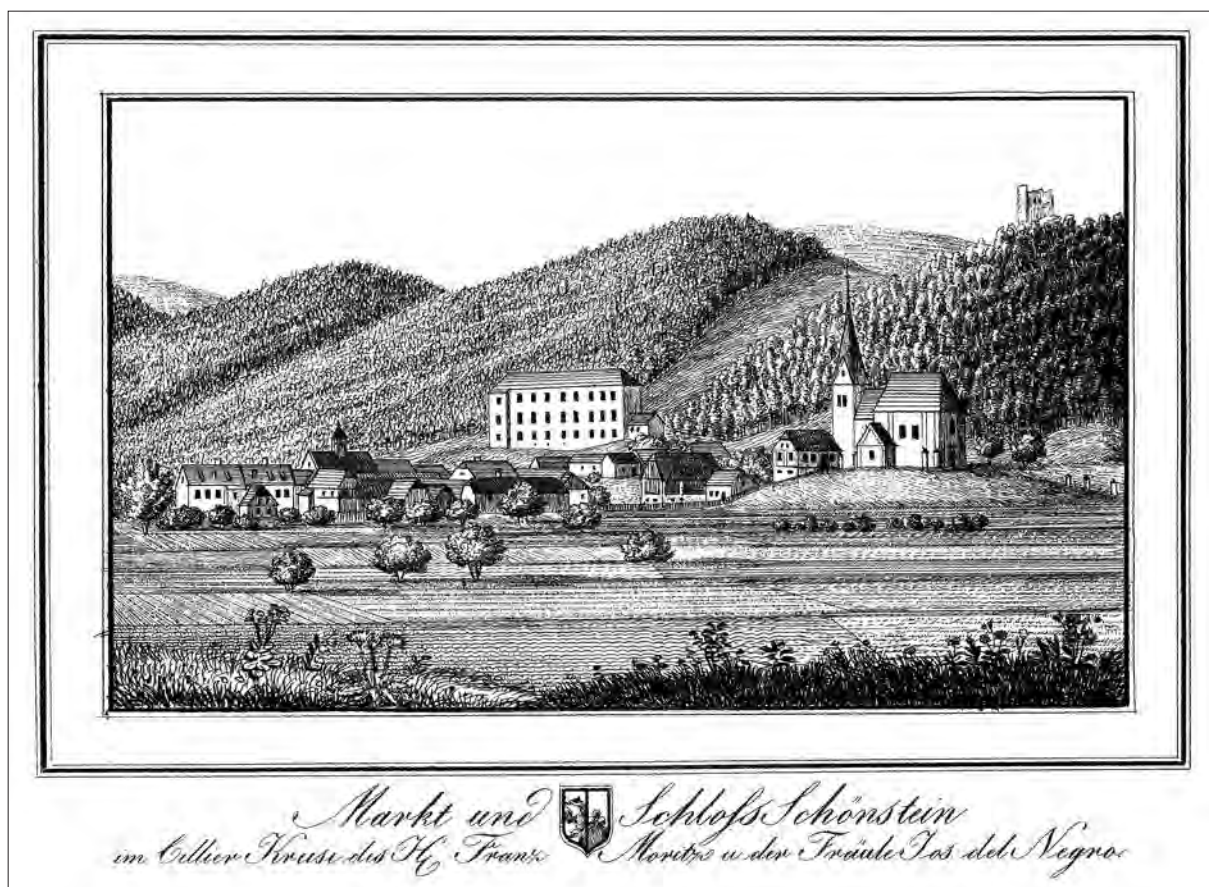
²⁷ Morda je bila njegova sorodnica tudi Ana Nigris, ki je v Celju umrla 13. avgusta 1831, stara 87 let (NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1808–1834, str. 291).

²⁸ »... auf die Art, daß jene mit den Büchern zugehörigen zur Handlung solle niemahls der Inventor unterwerfen seyn (*sottomesso al Avenatario*), daß nicht einmahl das Gewölb sigillirt würde (*ne pure che la botega venisse insigilata*)« (StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1, Oporoka Franca Del Negra, Celje, 1. 5. 1806).

²⁹ DGS, Pfarre Graz – St. Andrä, SB 1797–1822, fol. 107. Ana je umrla v Gradcu 24. marca 1808 za tuberkulozo. Mesec dni prej (19. februarja) je umrla njena 15-mesečna hči Ana (prav tam, fol. 105).

³⁰ Del-Negro, *Geschichte*, str. 223.

³¹ StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1, Poravnava med dediči Franca Del Negra, Celje, s. d. (v Del-Negro, *Geschichte*, str. 223 je naveden datum 1. 6. 1812).

Trg Šoštanj z dvorcem Turn v Stari Kaiserjevi suiti – dvorec je bil tedaj v lasti Jožefine pl. Del-Negro (1809–1835) in njenih bratov Franca (1810–1874) in Morica (1815–1894).

stih otrok (tudi pred letom 1812) omenja kot lastnik (*Inhaber*) šoštanjskega gospostva. Vendar se zdi, da Franc ml. vsaj sprva ni živel v Šoštanju. Njegova mati Marija Veronika v oporoki leta 1807 izrecno navaja, da je sin samski in da živi doma (v Celju), pa tudi vsi njegovi otroci so se med letoma 1809 in 1817 rodili v Celju, v hiši št. 95.

Franc ml. se je leta 1808 v Gradcu poročil z Jožefo pl. Jacomini, hčerko štajerskega stanovskega poverjenika Andreja viteza Jacominija (pravzaprav Jacomini-Holzappel-Waasen).³² Družini sta se poznali že od prej, saj je bil nevestin ded Gašper Andrej Jacomini (1726–1805) vrsto let poštni mojster v Celju, preden je leta 1778 prodal celjsko posest in se preselil v Gradec.³³ Tudi njegovi otroci so se rojevali v Celju, med njimi leta 1761 sin Andrej,³⁴ ki je leta 1808 postal tast Franca Del-Negra ml.

V dobrih desetih letih zakona se je Francu Del-Negru in Jožefi rodilo pet otrok, dve hčerki pa sta v

najzgodnejših letih umrli.³⁵ Najmlajša, poldrugo leto stara Adelajda je za jetiko umrla konec junija 1818, le nekaj dni pozneje ji je z isto boleznijo sledila mati Jožefa.³⁶ Vdovec Franc je še istega leta prodal vse nepremičnine v Celju³⁷ in se s preostalimi tremi otroki preselil v Šoštanj. Žal so viri o njegovi dejavnosti v Šoštanju izredno skopi. Delno se lahko opremo na družinsko tradicijo, da se je, potem ko se je znebil trgovine, posvetil upravljanju posesti. Menda je ljubil razkošje in se je naokoli prevažal s četverovprego, na svojem domu pa je sprejel tudi nadvojvodo Janeza. S potratnim načinom življenja si je nakopal velike dolgove.³⁸ V ta kontekst verjetno sodi tudi usoda grajske kapele v šoštanjskem dvorcu (Turnu), za katero je prejšnja graščakinja Gabrijela grofica Thurn leta

³⁵ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel 1801–1817, str. 323–324, 369–370, 499–500, 571–572, 627–628; MMK 1808–1834, str. 55, 145. Pisanje priimka ni dosledno, izmenjavajo se von Schwarz, von Negro, enkrat je von prečrtan in dopisan Del.

³⁶ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1808–1834, str. 145. Jožefa se je sicer rodila v Gradcu leta 1788 (DGS, Pfarre Graz – Münzgraben, TB 1783–1792, str. 164), torej je bila ob smrti stara komaj 30 let.

³⁷ Orožen, *Posestna in gradbena zgodovina*, str. 22, 24, 26, 33, 41.

³⁸ Del-Negro, *Die Familie*, str. 18; Del-Negro, *Geschichte*, str. 224.

³² DGS, Pfarre Graz – Hl. Blut, TrB 1803–1812, fol. 119.

³³ O Jacominiju gl. Stekl, »Jacomini-Holzappel-Waasen, Kaspar Andreas Edler von« (geslo v *Neue Deutsche Biographie*), <https://www.deutsche-biographie.de/pnd13625361X.html#ndbcontent> (14. 7. 2021).

³⁴ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel 1752–1770, str. 160.

1790 od lavantinskega ordinariata dobila dovoljenje za zasebni oratorij, pod Francem Del-Negrom pa je šla celotna oprema na dražbo in je bila kapela popolnoma izpraznjena.³⁹

Proti koncu življenja je Franc Del-Negro ml. duševno zbolel in bil leta 1829 zaradi slabomnosti (*Blödsinn*) postavljen pod skrbništvo. Junija tega leta je celjski magistrat pod vodstvom župana Andreja Zweyerja (ki je bil mož Del-Negrove sestrične Ane del Negro s Turna pri Velenju) vse Del-Negrove dolžnike pozval, naj se za poplačilo oziroma poravnano dolgov zglasijo v dvorcu Šoštanj.⁴⁰ Franc po tem ni več dolgo živel: umrl je le nekaj mesecev pozneje, v začetku leta 1830.⁴¹ Po njegovi smrti sta šla Šoštanj in Forhtenek na dražbo – v ta namen so gospodstvo ocenili na nekaj več kot 29.000 goldinarjev. Med dražitelji se je znašel tudi pokojnikov bratranec Nikolaj Franc del Negro s Turna pri Velenju, ki je za rešitev družinske posesti ponudil več kot 30.000 goldinarjev, a do kupčije iz neznanega razloga nazadnje ni prišlo, zato so dražbo še večkrat ponovili.⁴² Dražba je bila uspešna šele leta 1834, ko je novi lastnik postal Jožef Majer.⁴³

Kupnino od prodanega gospodstva Šoštanj, kolikor je je po poplačilu dolgov ostalo, so si razdelili trije otroci Franca Del-Negra. Hči Jožefina je takrat živelja v Gradcu, a je tam že naslednje leto (1835) umrla za tuberkulozo.⁴⁴ Njena oporoka se je izkazala za problematično, saj se je menda nekim daljnim sorodnikom pustila pregovoriti, da je večino premoženja zapustila njim. Zaradi tega naj bi ena od uglednih prič naknadno umaknila svoj podpis na Jožefinini oporoki.⁴⁵

Sinova Franc in Moric sta še nekaj časa ostala povezana s Šoštanjem, kjer sta menda imela stanovanje,⁴⁶ a sta še naprej živela na veliki nogi. Franc je postal vojaški častnik, Moric pa je na Dunaju in v Gradcu študiral pravo, vzdrževal jahalnega konja in se večkrat odzval vabilu nadvojvode Janeza na lov v lovskem revirju bavarske kraljeve družine v Königseeju. Proti koncu tridesetih let je premoženje

Franc pl. Del-Negro (1810–1874), eden od zadnjih treh (so)lastnikov šoštanjske graščine iz rodbine Del-Negro (hrani: Wolfgang Del-Negro, Hallein).

dokončno splahnelo. Franc je opustil vojaško kariero, kot poštni uradnik nekaj časa služboval v Galiciji in Bukovini, nazadnje pa se je preselil v Gradec in tam neporočen umrl leta 1874.⁴⁷ Mlajšega brata Morica je pot zanesla na Kranjsko, kjer si je ustvaril družino, njegova veja pa je s to najbolj slovensko deželo ostala povezana do začetka 20. stoletja.⁴⁸

Žovneško-štrovseneška veja

To kratkotrajno vejo Del-Negrov je osnoval mlajši sin Franca Schwarza/Del-Negra – Nikolaj, ki se je rodil leta 1785 v Celju.⁴⁹ Ob očetovi smrti leta 1812 je bil skupaj s starejšim bratom Francem univerzalni dedič, po poravnavi z ostalimi sorojenci pa mu je poleg denarnega zneska pripadlo gospodstvo Žovnek, ki ga je imel do tedaj od očeta v zakupu. Ob krstih otrok je do leta 1811 namreč naveden kot zakupnik (*Pächter*) na Žovneku, ob smrti leta 1813 pa že kot lastnik (*Inhaber*) tega gospodstva.

Leta 1806, torej še pred starejšim bratom Francem, se je Nikolaj v Slovenskih Konjicah poročil z Amalijo Čokl,⁵⁰ katere oče Jožef Anton je bil takrat tamkajšnji kameralni upravitelj. Ta je pred tem (zagotovo ob rojstvu hčere Amalije leta 1790) deloval kot odvetnik (*Anwald*) gospodstva Gornji Grad,⁵¹ leta 1815 pa je bil povzdignjen v plemiški stan s predikatom »Ruhethal«.⁵²

Žovneški graščak Nikolaj Del-Negro je leta 1808 kupil lovski dvorec Legant v Braslovčah, v letu oče-

³⁹ Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 435.

⁴⁰ *Amtsblatt zur Laibacher Zeitung*, 13. 6. 1829, str. 393.

⁴¹ NŠAM, MMK Šoštanj 1825–1878, str. 33.

⁴² *Amtsblatt zur Laibacher Zeitung*, 21. 7. 1831, str. 650; 27. 9. 1831, str. 968; 19. 9. 1833, str. 979.

⁴³ StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd. 6, str. 1163; Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 418.

⁴⁴ DGS, Pfarre Graz – Dom, SB 1822–1840, fol. 336. Jožefina, ki je menda slovela po lepoti, se je prehladila na nekem plesu (Del-Negro, *Geschichte*, str. 225). V Zgodovinskem arhivu Celje hranijo del njene zapuščinske razprave, ki pa se nanaša zgolj na cenitev njenega vinograda pri Slovenskih Konjicah (ŠI ZAC 554/001/00008).

⁴⁵ Del-Negro (*Geschichte*, str. 225) sicer domneva, da sta brata živela v »Vošnjakovem gradu« (*vermutlich im heutigen sogenannten »Schloße Woschnak«*), a to ne more držati, saj se je tako reklo prav Del-Negrovemu dvorcu Turn v Šoštanju, ki sta ga brata leta 1834 izgubila in se je po Vošnjakih začel imenovati šele po letu 1916, ko je z nakupom prešel v njihovo last (Jakič, *Vsi slovenski gradovi*, str. 352).

⁴⁶ Prav tam.

⁴⁷ *Grazer Zeitung*, 29. 4. 1874; Del-Negro, *Geschichte*, str. 226.

⁴⁸ Del-Negro, *Die Familie*, str. 18; Del-Negro, *Geschichte*, str. 263.

⁴⁹ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel, 1784–1794, str. 11.

⁵⁰ NŠAM, PMK Slovenske Konjice 1785–1831, str. 167. Ženin je zaveden kot pl. Schwarz in ne kot Negro! O začetkih družine Čokl gl. Golec, *Valvasorjeva hiša*, str. 55–69.

⁵¹ NŠAM, RMK Celje – Sv. Danijel, 1784–1794, str. 81.

⁵² AT ÖStA, AVA, Adelsakten, Adelsakte von Tschoggl, Joseph, Wien, 15. VI. 1815. V virih se priimek običajno (zlasti po poplemenitju) pojavlja kot Tschoggl.

toye smrti (1812) pa tudi bližnji dvorec Štrovsenek v Šmatevžu.⁵³ Prav v tem dvorcu mu je že nekaj mesecev pozneje, junija 1813, pri komaj 28 letih jetika (*Abzebrung*) pretrgala nit življenja.⁵⁴ Tako ne držijo navedbe, da je Nikolaj leta 1816 Žovnek prodal tastu Jožefu Antonu Čoklu,⁵⁵ saj je bil tedaj že tri leta mrtev. Žovnek je Čokl očitno dobil od svoje hčere oziroma Del-Negrove vdove Amalije.⁵⁶ Novi lastnik Čokl je opustil srednjeveški grad in v dolini zgradil nov dvorec, imenovan Novi Žovnek ali Ruhethal.

Vdova Amalija Del-Negro je ostala na Štrovseneku in tam januarja 1814 rodila še zadnjega otroka svojega pokojnega moža – hčer Amalijo posthumo. Konec leta 1816 se je ponovno poročila, tokrat z Jožefom Tomšičem, upraviteljem gospostva Zallog pri Žalcu.⁵⁷ V drugem zakonu je rodila vsaj štiri otroke, od katerih je odrasla zgolj hči Jožefa.⁵⁸ Ta je leta 1846 na Štrovseneku rodila nezakonskega sina Janeza,⁵⁹ neposredno zatem pa je prišlo do prodaje dvorca, saj se naslednjega leta (1847) že omenja drug lastnik – Jožef Krügerschuh.⁶⁰ Člani družine Del-Negro–Tomšič so se verjetno preselili v bližnje Gomilsko, saj je mati Amalija kot dvakratna vdova maja 1852 umrla na naslovu Gomilsko 26.⁶¹ Nekaj ne prav laskavih besed ji je v svojih zgodovinsko-topografskih spisih namenil Franc vitez Gadolla (1797–1866), graščak na Turnu pri Velenju, prapravnuk Janeza Vajkarda Valvasorja in njegov občudovalec. Najprej ji je pripisal napačno sorodstveno razmerje z Nikolajem Del-Negrom (»Nikolaj je imel eno hčer [podčrtal M. P.], ki je bila poročena s Tomšičem«), nato pa dodal, da je »bila znana po svojem slabem značaju«.⁶²

Žovneško-štrovseneška veja Del-Negrov se je v moški liniji končala kar s svojim ustanoviteljem Nikolajem leta 1813. V zakonu z Amalijo Čokl se mu je namreč rodilo »le« šest hčera – prvih pet na Žovneku in zadnja, kot omenjeno, posthumno že na Štrovseneku.⁶³ Dve hčeri sta umrli v otroških letih,⁶⁴ za drugi dve ni mogoče najti podatkov. Zagotovo je odrasla najstarejša Marija, ki je bila poročena z nekim Forsterjem, c. kr. blagajnikom višjega urada (*Oberamtskassier*), in je leta 1875 umrla v kraju Bad Aussee.⁶⁵ O drugorojeni Ani pa je znano le to, da je leta 1839 v Mozirju rodila nezakonskega sina Antona, ki ga je šest let pozneje Anton Pikel z Gomilskega priznal za svojega.⁶⁶ Njena nadaljnja usoda za zdaj ni znana.

Nekaj let pozneje se v Mozirju pojavlja še družina nekega Ludvika del Negra, trgovca, ki je bil po ugotovitvah Herberta Del-Negra menda nečak Janeza Nikolaja del Negra s Turna pri Velenju, sin njegovega brata Franca Ksaverja del Negra.⁶⁷ Žal ohranjene matice ne omogočajo potrditve omenjene povezave, tako da lahko delno rekonstruiramo le Ludvikovo družino, ki si jo je ustvaril z domačinko Marijo Kotnik.⁶⁸

Zagrebski del Negri s Turna pri Velenju in Šaleka

Turnsko-šaleška veja del Negrov je posebna rodbinska veja, ki je menda izviralna iz istega debla kot celjsko-šoštanjnska veja in se je z njo konec 18. stoletja sorodstveno povezala še po ženski liniji. Čeprav so se njeni člani vsaj v slovenskem prostoru predstavljali kot plemiči, je njihov plemiški status še bolj nejasen kot pri glavni veji in ga ne moremo ne potrditi ne zanikati. Če jim pogojno lahko priznamo beneški plemiški naziv, je hkrati treba poudariti, da ga člani te veje, za razliko od glavne celjsko-šoštanjnske, niso nikoli dali potrditi na Dunaj, zato v cesarstvu oziroma v avstrijskih deželah ni mogel imeti formalno-pravne veljave. So se pa člani te veje nedvomno imeli za plemenite in so tudi uporabljali identičen grb kot celjski Del-Negri.

Začetnik te veje naj bi bil po navedbah Herberta Del-Negra neki Nikolaj del Negro, rojen leta 1729 v Paularu (torej domnevno bližnji sorodnik Franca Schwarzza/Del-Negra), ki se je kot trgovec naselil v

⁵³ Orožen, *Das Dekanat Fraßlau*, str. 66; Stopar, *Grajske stavbe*, 3, str. 66–67, 143; Schmutz, *Historisch-topographisches Lexicon*, 4, str. 107–108.

⁵⁴ NŠAM, MMK Braslovče 1803–1825, str. 38.

⁵⁵ StLA HS 678; Stopar, *Grajske stavbe*, 3, str. 165; Schmutz, *Historisch-topographisches Lexicon*, 3, str. 441–443.

⁵⁶ Deželna deska glede tega navaja odstopilno listino (*Abtretungsurkunde*) leta 1814 in predajno listino (*Einantwortungsurkunde*) leta 1816. Novi lastnik pa ni bil le Jožef Čokl, pač pa sta bila z ženo lastnika vsak polovice (StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd 6, str. 1197).

⁵⁷ NŠAM, PMK Gomilsko 1786–1846, fol. 29. Pozneje se v matičnih knjigah kot lastnik Štrovseneka navaja Tomšič in ne Amalija.

⁵⁸ NŠAM, RMK Gomilsko 1786–1824, str. 124, 128, 133; RMK Gomilsko 1824–1869, str. 6; MMK Gomilsko 1786–1844, str. 74, 76, 90.

⁵⁹ NŠAM, RMK Gomilsko 1824–1869, str. 85. Otrokov oče je bil Andrej Janežič, kmečki sin iz Gomilskega, ki je dve leti pozneje otroka priznal za svojega in se poročil z njegovo materjo.

⁶⁰ Orožen, *Das Dekanat Fraßlau*, str. 66; Jakič, *Vsi slovenski gradovi*, str. 338–339.

⁶¹ NŠAM, MMK Gomilsko 1845–1895, str. 35. Podatki o Tomšiču niso znani. Ob poroki z Amalijo Del-Negro je naveden kot 30-letni vdovec, kar njegovo rojstvo postavlja približno v leto 1786. Morda lahko njegovo smrt povežemo z Mozirjem: 23. aprila 1839 je namreč tam umrl trški sindik Jožef Tomšič, star 48 let, torej rojen okoli leta 1791 (NŠAM, MMK Mozirje 1830–1884, str. 51).

⁶² StLA HS 678: »Niclas hatte eine Tochter [!], die an den Thomshitz verhebeliget und wegen ihrer Schlimmheit bekannt war.«

⁶³ NŠAM, RMK Braslovče 1795–1825, fol. 72, 77, 81, 85, 90; RMK Gomilsko 1786–1824, fol. 111.

⁶⁴ NŠAM, MMK Braslovče 1803–1825, fol. 27, 30.

⁶⁵ DGS, Pfarre Bad Aussee, SB 1876–1891, str. 17. Tam njenege dekliškega priimka ni; da je šlo res za Del-Negrovo, navaja Del-Negro, *Geschichte*, str. 223.

⁶⁶ NŠAM, RMK Mozirje 1804–1848, fol. 162.

⁶⁷ Del-Negro, *Geschichte*, str. 211.

⁶⁸ Ludvik se je leta 1856 v Celju poročil s Terezijo Kotnik († 1874). Hči Ana in sin Ludvik sta umrla kot otroka, hči Gabrijela (roj. 1867) se je leta 1897 poročila z Janezom Vajdom, hči Ljudmila (roj. 1868) pa leta 1912 v Gradcu z Vincencem Hrbekom (NŠAM, Mozirje RMK 1848–1871, str. 139, 155; Mozirje MMK 1830–1884, str. 193, 265; DGS, Pfarre Graz – St. Andrä Stadt, TrB 1908–1913, str. 348).

Zagrebu in tam umrl leta 1800. Za slovenski prostor je bil pomemben zlasti njegov (domnevni) sin Janez Nikolaj del Negro, ki je leta 1786 postal zet celjskega Franca Schwarza.⁶⁹ Neizpodbitnih dokazov o njunem bližnjem sorodstvu sicer ni in tudi Schwarz sam tega nikjer (na primer v oporoki) ne omenja.

Tudi Franc Gadolla, ki je imel s to vejo del Negrov posebno vez, saj je ravno od njih kupil Turn pri Velenju, je v enem od svojih spisov podvomil v njihov zakoniti plemiški naziv, čeprav tudi tu očitno ni poznal vseh dejstev in je nekoliko pomešal celjsko-šoštanjško in turnsko vejo. Po njegovih besedah se je Janez Nikolaj podpisoval kot plemič, čeprav to ni bil, omenja pa tudi spor med Nikolajem Francem del Negrom, sinom in naslednikom Janeza Nikolaja, ter lastnikom gospostva Velenje Gabrijelom Pauerjem, saj je slednji prvemu očital neupravičeno prilaščanje plemstva, ta pa mu je grozil s tožbo zaradi razžalitve časti.⁷⁰

Da so se tudi sodobniki zavedali različnih statusov posameznih vej Del-Negrov, se je na primer pokazalo pri dražbi gospostva Šoštanj leta 1831: člani šoštanjške veje so tam navedeni kot »pl. Negro« (von Negro), člani turnske veje pa kot »del Negro«.⁷¹

Začetek turnsko-šaleške veje del Negrov lahko postavimo v leto 1786, ko se je najstarejša hči celjskega trgovca Franca Schwarza/Del-Negra Katarina poročila z zagrebškim trgovcem Janezom Nikolajem del Negrom. 1. februarja 1786 so v Celju podpisali poročno pogodbo,⁷² poroka je v cerkvi sv. Danijela sledila teden dni pozneje.⁷³ Ženin je bil kljub mladosti (poročna matica mu pripisuje 22 let) že vdovec: dve leti prej (1784) se je menda poročil z Marijo Ano Hechtl, ki je leto po poroki umrla pri porodu dvojčkov. Iskanje druge žene ga je nato pripeljalo v Celje.⁷⁴

Prvi dve desetletji življenja zakoncev del Negro sta bolj ali manj zaviti v temo. Mlada družina je očitno živela v Zagrebu, saj sta bila vsaj dva otroka rojena tam.⁷⁵ Da je oče Janez Nikolaj v hrvaški prestolnici igral vidno vlogo, razkriva njegov nagrobnik na pokopališču v Slovenskih Konjicah, na katerem je med drugim vklesano, da je bil zagrebški mestni glavar (*Stadthauptmann zu Agram in Croatien*).

V začetku 19. stoletja pa to vejo del Negrov znova zasledimo na Slovenskem, natančneje, v Šaleški dolini. Janez Nikolaj je namreč aprila 1805 od Jožefa Bayerja kupil gospostvo Turn pri Velenju⁷⁶ (skupaj z inkorporiranim Salekom).⁷⁷ Ze avgusta tega leta se je v gradu rodil eden od njegovih otrok, v naslednjih petih letih pa so sledili še trije.⁷⁸ Najpozneje do leta 1815 je Janez Nikolaj kupil še Loče (Sv. Duh) pri Slovenskih Konjicah,⁷⁹ kamor se je pozneje umaknil z ženo, Turn pa prepustil sinu in univerzalnemu dediču Nikolaju Francu, formalno sicer šele leta 1831.⁸⁰ V Slovenskih Konjicah je februarja 1833 tudi umrl.⁸¹

Pet otrok zakoncev del Negro s Turna je doseglo odraslo dobo – poleg sina Nikolaja Franca še štiri hčere. Katarina in Marija sta se poročili spomladi 1825 v razmaku enega meseca, ena na Turnu, druga v Slovenskih Konjicah, izbranca obeh pa sta bila geometra, ki sta se na Celjskem morda zadrževala zaradi meritev za franciscejski kataster.⁸² Tretja hči Ana je za moža vzela Celjana Andreja Zweyerja, ki je bil pozneje celjski župan,⁸³ o poroki najstarejše od sester, Terezije, pa se je v družinskem izročilu družine Del-Negro ohranila zanimiva zgodba: Terezija bi se menda morala že pri petnajstih letih poročiti z nekim francoskim častnikom, a je pred oltarjem ženina zavrnila. Njeno srce je bilo že oddano mlademu pravniku Francu Avscu iz Mirne na Dolenjskem, ki je

⁷⁶ StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd. 6, str. 1181. Pred Bayerjem so bili lastniki Turna bratje Sigmund, Anton, Franc in Ludvik baroni Gabelhofen ter njihov opolnomočenec Ignac baron Jauerburg. Slednji je Bayerju, takrat tudi lastniku gospostva Šoštanj, gospostvo Turn s Salekom 29. septembra 1802 prodal za 65.000 goldinarjev. Dve leti in pol zatem (Gradec, 16. 4. 1805) je Turn s Salekom od Bayerja kupil Janez Nikolaj del Negro (StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1; StLA HS 678; gl. tudi *Šaleški gradovi*, str. 178–179; Schmutz, *Historisch-topographisches Lexicon*, 4, str. 187), medtem ko je Šoštanj s Forhtenekom leta 1807 kupil Franc Schwarz/Del-Negro (Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 454; StLA HS 678).

⁷⁷ Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 152.

⁷⁸ NŠAM, RMK Škale 1790–1808, str. 71, 78; RMK Škale 1809–1837, str. 1, 11. Zakonca del Negro sta imela menda vsega skupaj dvanajst otrok (Del-Negro, *Geschichte*, str. 210), vendar za tiste, ki so se rodili zunaj slovenskega prostora, ni mogoče najti rojstnih podatkov.

⁷⁹ Leta 1814 je kot lastnik in prodajalec posestva Sv. Duh omenjen Jožef Anton Čokl (*Wiener Zeitung*, 25. 8. 1814), prav tisti, čigar hči Amalija je bila žena Nikolaja Del-Negra iz žovneško-štroseneške veje. Leta 1815 pa je kot lastnik Sv. Duha že naveden Janez Nikolaj del Negro – s tem nazivom se je na primer 11. januarja 1815 podpisal na neko zakupno pogodbo svojega zeta Franca Avsca, zakupnika gospostva Trautenberg (StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1). Pogodbo je tudi pečatil, v pečatu pa je upodobljen del-negrovski orel.

⁸⁰ StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1, Janez Nikolaj del Negro prenese gospostvo Turn na sina Nikolaja Franca (Sv. Duh v Konjicah, 13. 9. 1831).

⁸¹ NŠAM, MIMK Slovenske Konjice, 1812–1852, str. 199.

⁸² NŠAM, PMK Slovenske Konjice 1785–1831, str. 253; NŠAM, PMK Škale 1790–1833, str. 75. Imeni ženinov sta Jožef pl. Ziwsa in Karel Balland.

⁸³ NŠAM, PMK Škale 1790–1833, str. 56. Zweyer je umrl v Celju leta 1844 (NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1834–1850, str. 165), usoda njegove žene ni znana.

⁶⁹ Del-Negro, *Geschichte*, str. 209–210. Navedb o očetu Janeza Nikolaja del Negra za zdaj ne moremo potrditi. Morda pa nam je na razpolago podatek o njegovi materi: 15. oktobra 1827 je namreč na Turnu pri Velenju umrla Terezija del Negro, stara 85 let (torej rojena okoli leta 1742), ki bi utegnila biti mati Janeza Nikolaja (NŠAM, MMK Škale 1790–1829, str. 116).

⁷⁰ *Šaleški gradovi*, str. 78–79; StLA HS 678.

⁷¹ *Amtsblatt zur Laibacher Zeitung*, 27. 9. 1831, str. 959.

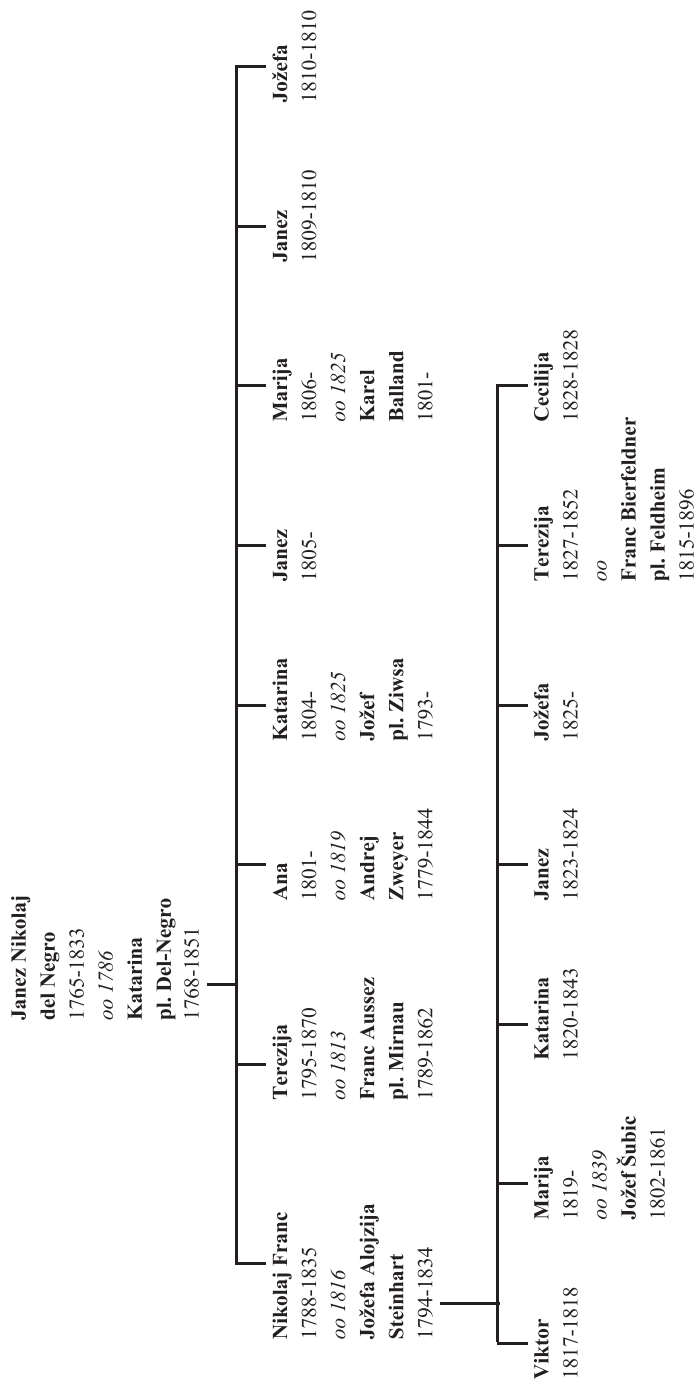
⁷² StLA, Archiv Del Negro, Familie, K1 H1, Poročna pogodba (Celje, 1. 2. 1786) med Janezom Nikolajem del Negrom, trgovcem iz Zagreba, in Katarino, hčerko iz prvega zakona Franca Del Negra, trgovca iz Celja.

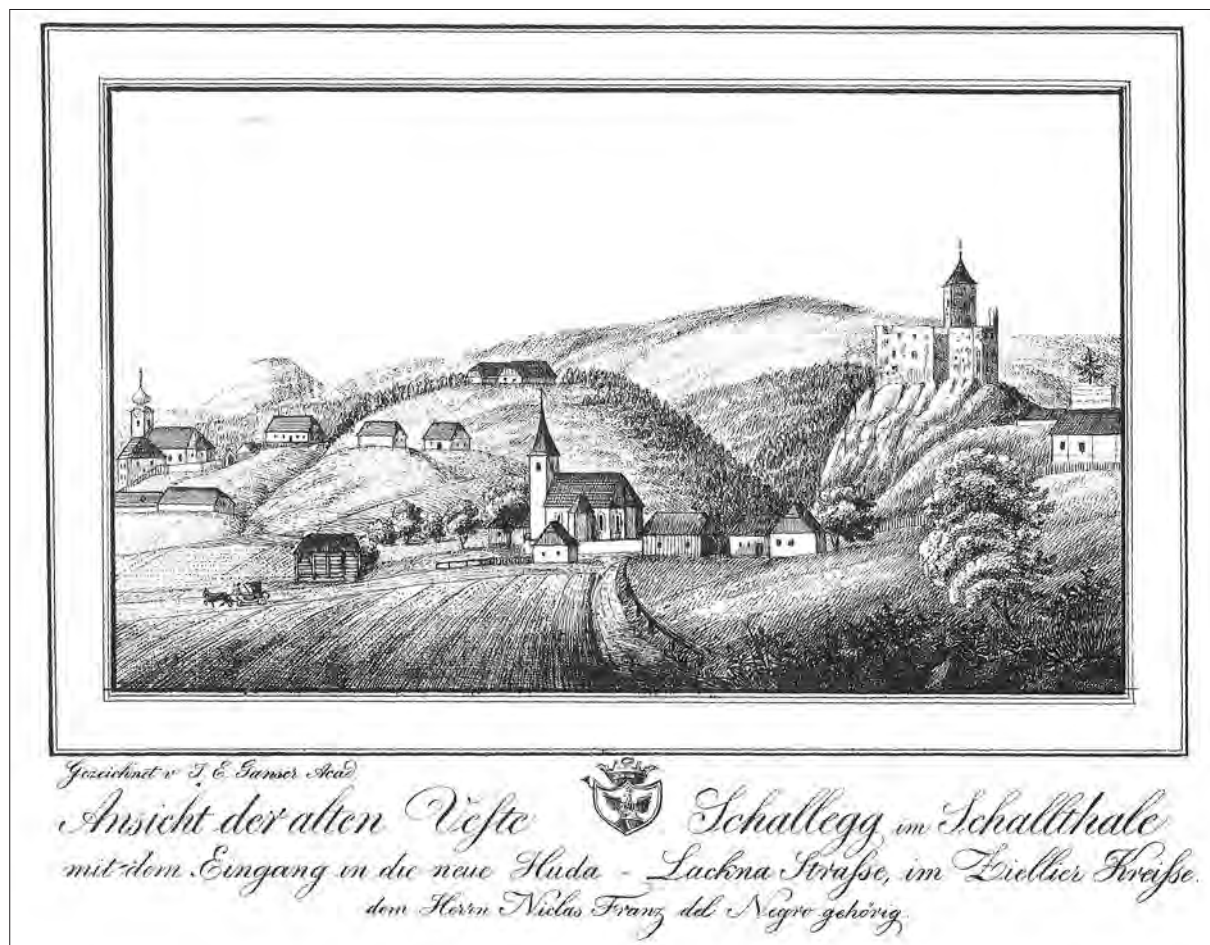
⁷³ NŠAM, Celje – Sv. Danijel, PMK 1769–1804, str. 103.

⁷⁴ Del-Negro, *Geschichte*, str. 210.

⁷⁵ V Zagrebu naj bi se zagotovo rodila sin Nikolaj Franc leta 1788 in hči Terezija leta 1795 (Del-Negro, *Geschichte*, str. 210; Rugále in Preinfalk, *Blagoslovljeni in prekleti*, 2, str. 19).

Družina del Negro (Turn pri Velenju, Šalek)

Šalek v Stari Kaiserjevi suiti – iz časa, ko je bil v lasti Nikolaja Franca del Negra (1788–1835).

pozneje po številnih zaprekah zares postal njen mož, a menda tudi po poroki mlada zakonca nekaj časa nista smela živeti skupaj.⁸⁴ Avsec je bil nekaj časa zakupnik štajerskega gospostva Trautenberg, vendar je bolj znan po svoji bleščeči pravniški karieri, ki ga je nazadnje pripeljala na mesto predsednika deželnega sodišča v Celovcu in mu leta 1859 prinesla plemiški stan s predikatom »Mirnau«.⁸⁵ Še preden je postala gospa Avsec, je Terezija leta 1811 na neki zabavi v Novi Cerkvi plesala s samim nadvojvodo Janezom, kar je ta posebej zabeležil v svojem dnevniku.⁸⁶

Vejo del Negro na Slovenskem je tako po moški

liniji nadaljeval le Nikolaj Franc del Negro, ki je kot edini sin od očeta Janeza Nikolaja prevzel gospostvo Turn s Šalekom. Leta 1816 se je v Gradcu poročil z Jožefo Alojzijo Steinhart, katere oče Franc je bil oskrbnik gospostva Wasserberg na Zgornjem Štajerskem.⁸⁷ Njuna prva otroka sta v letih 1817 in 1818 na svet prišla v Slovenskih Konjicah, kjer je bil Nikolaj Franc takrat upravitelj (administrator) očetovega posestva Loče,⁸⁸ ostalih pet, ki so sledili do leta 1828, pa na Turnu pri Velenju.⁸⁹ Od vseh otrok so odraslo dobo dočakale zgolj tri hčere,⁹⁰ tako da je bila tudi ta, turnsko-šaleška veja del Negrov obsojena na izumrtje.

Na končno dejanje ni bilo treba čakati dolgo. Mlada turnska graščaka sta umrla kmalu po formalnem prevzemu gospostva – najprej Jožefa Alojzija

⁸⁴ Del-Negro, *Geschichte*, str. 210. Poroka je bila leta 1813 na Turnu (NŠAM, PMK Škale 1790–1833, str. 39), zakonca pa so se dnevi iztekli v Celovcu leta 1862 oziroma 1870 (DGK, Pfarre Klagenfurt – Dom, SB X 1861–1877, fol. 18, 195).

⁸⁵ Del-Negro, *Geschichte*, str. 210. O družini Avsec oziroma Aussez pl. Mirnau gl. Rugale in Preinfalk, *Blagoslovljeni in prekleti*, 2, str. 17–19.

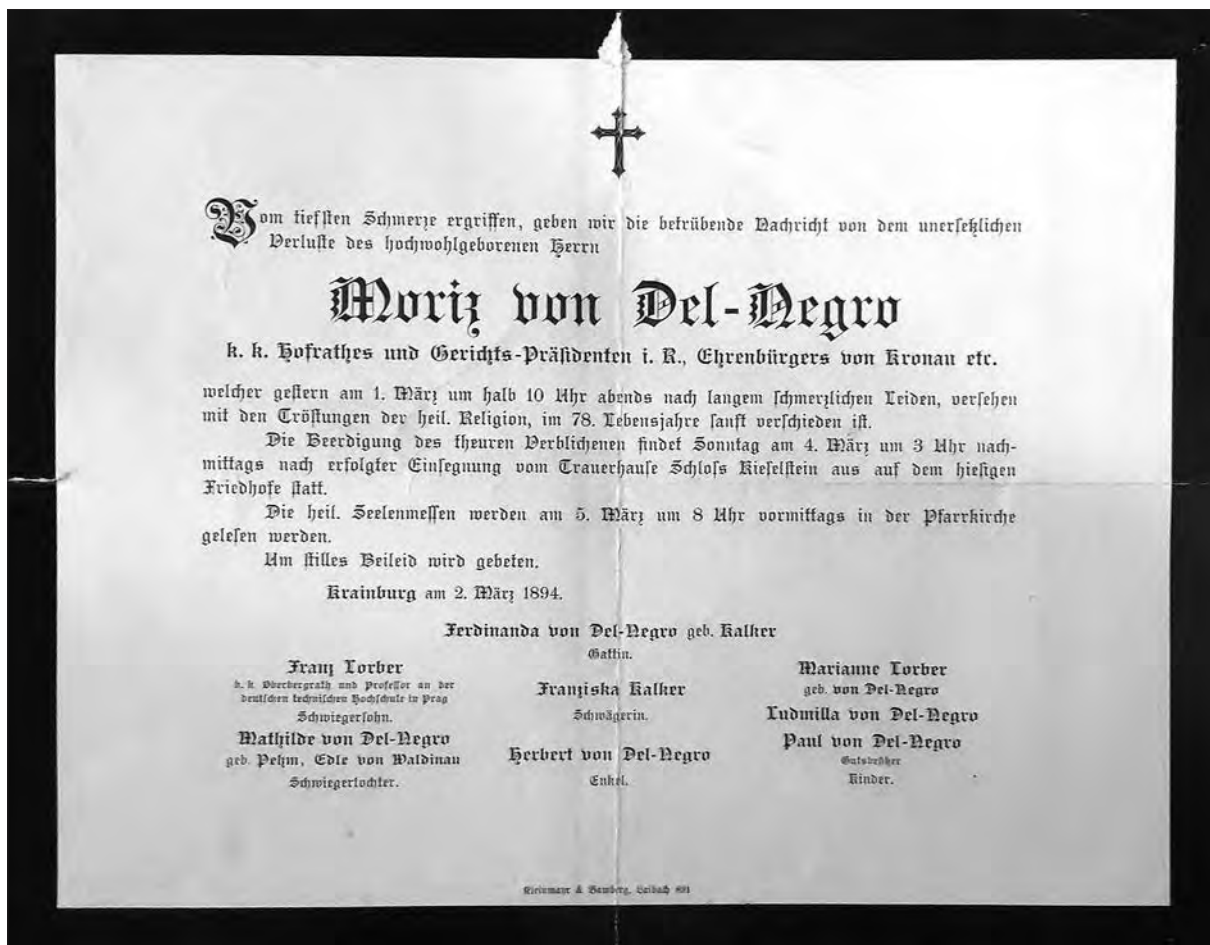
⁸⁶ Schlossar, *Erzherzog Johanns*, str. 89; Golec, Pozabljeni »mali štajerski Valvasor«, str. 38. Plesalka v dnevniku sicer ni omenjena z osebnim imenom, temveč zgolj s priimkom, vendar je bila po starosti – glede na ostale sorodnice – edina ustrežna za nadvojvodovo plesalko.

⁸⁷ DGS, Pfarre Graz – Mariahilf, TrB 1811–1824, fol. 144. Oče je označen kot pl. Steinhart, vendar njegov plemiški naziv ni zanesljiv.

⁸⁸ NŠAM, RMK Slovenske Konjice 1801–1822, fol. 267, 284.

⁸⁹ NŠAM, RMK Škale 1809–1837, str. 50, 60, 70, 77, 86.

⁹⁰ Podatki o smrtih otrok: NŠAM, MMK Slovenske Konjice 1812–1852, str. 38; MMK Škale 1790–1829, str. 106, 118.

Osmrtnica za Moricem pl. Del-Negrom iz leta 1894 (zasebna last).

leta 1834 in leto pozneje še Nikolaj Franc (1835).⁹¹ Njune tri neporočene hčere so gospostvo dale v zakup svojemu priženjenemu stricu Matevžu Sajovicu iz Krupe v Beli krajini, ki se je bil nekaj let prej, natančneje, 11. septembra 1825, prav na Turnu poročil z Ano Franciško Steinhart, sestro takratne graščakinja Jožefe Alojzije del Negro.⁹²

Kljub oddaji gospostva v zakup so sestre del Negro nekaj časa še ostale povezane s Turnom. V gradu se je najstarejša med njimi Marija leta 1839 poročila z zdravnikom Jožefom Šubicem.⁹³ Ko pa je srednja od sester Katarina že leta 1843 umrla,⁹⁴ sta se preostali sestri odločili za prodajo. Kupec je bil Franc vitez Gadolla, ki se je ravno v tistem času poročil in

je iskal bivališče, kjer bi si ustvaril družino. Odločil se je za Turn in na silvestrovo 1844 kupil najprej polovico gospostva ter oktobra naslednje leto še drugo polovico.⁹⁵ Prvotna kupnina se je deželni pravdi zdelala prenizka, zato je dala gospostvo julija 1845 sodno oceniti, Gadolla pa je moral prvotnemu znesku dodati še 6.000 goldinarjev, tako da je končna cena znašala 60.000 goldinarjev. Posest je lahko prevzel šele v začetku leta 1846, ko se je iztekla pogodba med sestrami del Negro in njihovim zakupnikom.⁹⁶

Na Turnu se je Gadolla posvetil raziskovalnemu delu in pisanju. Predmet njegovega zgodovinskega raziskovanja so bili tudi njegovo novo domovanje in prejšnji lastniki. Iz njegovih opisov izvemo, da je bilo mogoče na levem kamnitem podboju pri vходу v pralnico videti letnico 1460, podboj pa je bil prej v ruševinah Šaleka, »od koder ga je dal sem prine-sti prejšnji lastnik Delnegro«.⁹⁷ »Grad je bil do leta 1823 pokrit s skodlami, ki pa so bile v tistem času že

⁹¹ NŠAM, MMK Škale 1729–1888, str. 26, 30.

⁹² NŠAM, PMK Škale 1790–1833, str. 75. 19. februarja 1838 je na primer na gradu umrl Alojz Sajovic, sin zakupnika Turna in Šaleka (NŠAM, MMK Škale 1829–1888, str. 50).

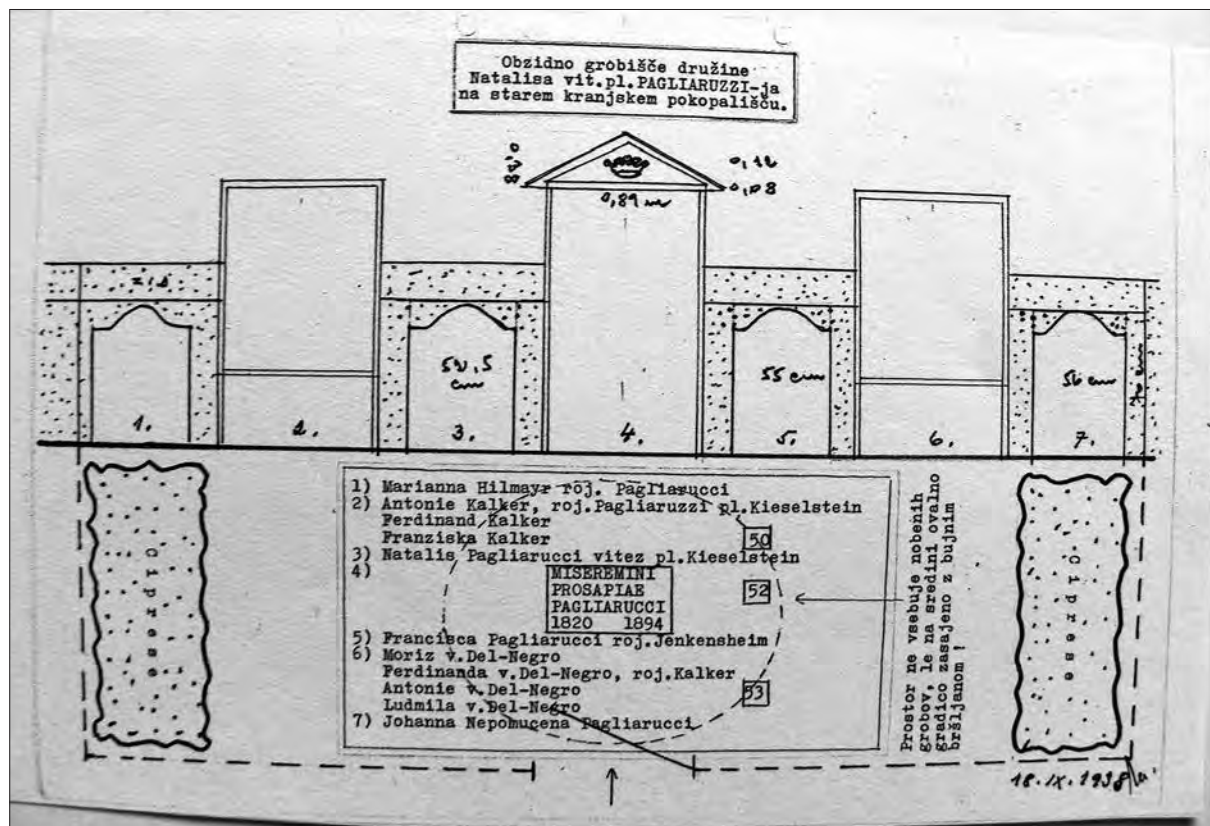
⁹³ NŠAM, PMK Škale 1833–1893, str. 17. Šubic se je rodil v Gorenji vasi pri Mokronogu leta 1802; oče je napačno naveden kot »Skubitz« (NŠAL, ŽA Mokronog, Matične knjige, RMK 1784–1803, str. 85/32). O njem tudi Lukman, »Šubic, Jožef« (geslo v SBL), <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi674034/> (14. 7. 2021).

⁹⁴ NŠAM, MMK Celje – Sv. Danijel 1834–1850, str. 151.

⁹⁵ StLA, Landtafel II, Hauptbuch, Bd. 6, str. 1179; Golec, Pobjabljeni »mali štajerski Valvasor«, str. 38.

⁹⁶ Prav tam. Gl. tudi StLA HS 678; Orožen, *Das Dekanat Schallthal*, str. 68.

⁹⁷ *Šaleški gradovi*, str. 57.

Skica danes izginulega groba družin Pagliarucci-Kieselstein in Del-Negro na starem pokopališču v Kranju, stanje leta 1938 (skica: Marjan Rugále).

povsem trhle, polne lukenj in tako slabe, da je povsod puščalo. Zaradi tega je dal g. Niklas Delnegro postaviti povsem novo, zelo masivno ostrešje, zidove na vsem gradu povišati za 3 čevlje in grad na novo prekriti s strešno opeko.«⁹⁸ O Šaleku pa je zapisal, da je dal tam »stari Niklas del Negro« pokriti veliki stolp, »da bi trajal dalj, pa je streha spet preluknjana.«⁹⁹

Gadolla je po 16 letih Turn prodal in se odselil v Gradec. Nadaljnja življenjska pot njegovih potomcev je precej natančno raziskana.¹⁰⁰ To pa žal ne velja za zadnji dve sestri del Negro s Turna, katerih usoda za zdaj ni znana. Marija, poročena Šubic, je vsaj do moževe smrti leta 1861 živela v Mariboru, pozneje pa se za njo izgubijo sledi. Njena mlajša sestra Terezija je postala žena častnika Franca Bierfeldnerja, ki se je pozneje povzpел do čina polkovnika in celo plemiškega naziva (pl. Feldheim), vendar Terezija tega ni dočakala: umrla je že leta 1852 pri porodu.¹⁰¹

Del-Negri na Kranjskem in danes

Medtem ko so vse ostale veje Del-Negrov in del Negrov izumrle še pred koncem 19. stoletja, se je šoštanjska veja nadaljevala na Kranjskem in v Avstriji obstaja še danes. Potem ko sta brata Franc in Moric konec tridesetih let 19. stoletja dokončno zapustila Šoštanj in se razšla, je Franca pot odpeljala v Gradec, Moric pa je takoj po končanem študiju prava stopil v upravno službo na Kranjskem. Postal je vodja okrožnega sodišča v Kranjski Gori (tam je pozneje postal častni občan), nadaljnja pot pa ga je vodila v Banat, kjer je služboval pri sodiščih v Somborju in Temišvarju. Ker mu tamkajšnja klima ni ustrezala (tam je umrl tudi eden njegovih otrok), je zaprosil za premestitev nazaj v avstrijske dežele. Leta 1860 je tako prišel na vrhovno deželno sodišče v Gradec, leta 1871 je postal predsednik okrožnega sodišča v Leobnu in se tam leta 1883 z nazivom dvornega svetnika upokojil. Po upokojitvi je živel v Ljubljani in na gradu Khislstein v Kranju. Tam je leta 1894 umrl in bil pokopan na kranjskem pokopališču.¹⁰²

⁹⁸ Prav tam, str. 79.

⁹⁹ Prav tam, str. 238.

¹⁰⁰ Gl. zlasti Golec, *Valvasor, njegove korenine*, str. 358–383.

¹⁰¹ StLA HS 678. Podatki o Tereziji na spletni strani (geni.com); njen mož se je pozneje še enkrat poročil, leta 1869 postal plemič (Frank-Döfering, *Adelslexikon*, str. 243) in umrl leta 1896 na Dunaju (EW, Pfarre Wien – Landstrasse, St. Rochus, SB 1894–1896, str. 135).

¹⁰² Schiviz v. Schivizhoffen, *Krain*, str. 318; Del-Negro, *Die Familie*, str. 18–19; Del-Negro, *Geschichte*, str. 267. Mišljeno je seveda nekdanje kranjsko pokopališče, danes imenovano Prešernov gaj.

Moric pl. Del-Negro (1815–1894) in njegova žena Ferdinandina, roj. Kalker (1829–1906) s Khislsteina v Kranju (hrani: Wolfgang Del-Negro, Hallein).

Khislstein v Kranju je bil v drugi polovici 19. stoletja sprva delno, pozneje pa v celoti v rokah družine Del-Negro. To je omogočila Moricova poroka – leta 1848 se je namreč v Naklem poročil s Ferdinando Kalker s Khislsteina, ki je bila po materi članica rodbine Pagliarucci-Kieselstein.¹⁰³ Grajsko stavbo sredi Kranja je leta 1792 kupil zdravnik Natalis Pagliarucci (ime gradu je leta 1809 postalo njegov plemiški predikat)¹⁰⁴ in jo leta 1830 prodal hčerama – neporočeni Johani in Antoniji, poročeni Kalker, ki je leta 1835 dobila tudi sestrin delež. Antonija sama pa je grad pozneje prav tako zapustila dvema hčerama – Franciški in Ferdinandini, poročeni z Moricem Del-Negrom. Ferdinandina je svojo polovico prenesla na sina Pavla Del-Negra, ta pa je po smrti tete Franciške podedoval še njeno polovico. Tako je leta 1903 postal lastnik celotnega Khislsteina, a ga je že leta 1913 prodal državi za 80.000 kron.¹⁰⁵

Moric Del-Negro in Ferdinandina sta imela poleg sina Pavla še hčere Marijano (poročena Lorber)¹⁰⁶ ter

Antonijo in Ljudmilo,¹⁰⁷ ki sta ostali samski (obe sta umrli na gradu Khislstein), najmlajši sin Jožef pa se je rodil in po dveh mesecih umrl v Temišvarju. Rod je tako nadaljeval le sin Pavel. Kot rezervni častnik (*Verpflegs Accessist*) se je udeležil vojaškega pohoda v Bosno leta 1878, njegova vojaška kartoteka pa razkriva, da je poleg nemščine nekoliko obvladal tudi slovensko (*etwas Slowenisch*).¹⁰⁸ Sprva se je posvečal upravljanju Khislsteina, postopoma prodajal posest in nazadnje tudi grad. Poroka z bogato Matildo Pehm pl. Waldinau, katere oče je med avstrijsko-prusko vojno leta 1866 padel v bitki pri Trutnovu, mu je omogočila še nakup posestva Emslieb v Salzburgu. Tam in pozneje v gradu Mirabell v Salzburgu je družina živela do konca prve svetovne vojne.¹⁰⁹

Če smo pričujoči prispevek začeli s Pavlovima sinovoma Herbertom in Walterjem, še končajmo z njima. Herbert¹¹⁰ je bil dr. prava, višji vladni svetnik in okrajni glavar v Zell am See, mlajši sin Walter pa

¹⁰³ NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, P 1816–1869, str. 28; rojstni podatki o Ferdinandini NŠAL, ŽA Kranj, Matične knjige, R 1828–1842, str. 9; umrla je v Salzburgu (ES, Pfarre Salzburg – St. Andrae, STB 12 1901–1906, str. 256).

¹⁰⁴ O družini Pagliarucci gl. Rugále in Preinfalk, *Blagoslovljeni in prekleti*, 2, str. 135–143.

¹⁰⁵ Smole, *Graščine*, str. 215–216.

¹⁰⁶ Njen mož je bil montanist in profesor geodezije Franz Lorber (1846–1930) (gl. ÖBL 1815–1950, Bd. 5 (Lfg. 24, 1971),

str. 312) (https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_L/Lorber_Franz_1846_1930.xml).

¹⁰⁷ NŠAL, ŽA Kranj, Matične knjige, R 1842–1866, str. 74, 122; NŠAL, ŽA Kranjska Gora, Matične knjige, R 1847–1885, str. 17, 24.

¹⁰⁸ AT ÖStA, KA, Qualifikationslisten, K. 434, Del Negro Paul.

¹⁰⁹ Del-Negro, Die Familie, str. 19; Del-Negro, *Geschichte*, str. 271–279. Pavel je umrl v Salzburgu leta 1933 (ES, Pfarre Salzburg – St. Andrae, STB 16 1927–1933, str. 200).

¹¹⁰ Schiviz v. Schivizhoffen, *Krain*, str. 240.

filozof in geolog. Herbertov sin Franz ni imel otrok, Walter pa je poleg hčerke Herte zapustil sinova Wolfganga in Karla-Ludwiga. Danes se družina Del-Negro, ki živi pretežno v Avstriji, nadaljuje z Wolfgangovimi potomci.¹¹¹

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

AT ÖStA – Österreichisches Staatsarchiv
AVA – Allgemeines Verwaltungsarchiv
Adelsakten
KA – Kriegsarchiv
Qualifikationslisten

DGK – Diözese Gurk-Klagenfurt (<https://data.matricula-online.eu/sl/oesterreich/gurk/>)
Matriken: Pfarre Klagenfurt – Dom

DGS – Diözese Graz-Seckau (<https://data.matricula-online.eu/sl/oesterreich/graz-seckau/>)
Matriken: Pfarre Bad Aussee, Pfarre Graz – Dom, Pfarre Graz – Hl. Blut, Pfarre Graz – Mariahilf, Pfarre Graz – Münzgraben, Pfarre Graz – St. Andrä, Pfarre Graz – St. Andrä Stadt

ES – Erzdiözese Salzburg (<https://data.matricula-online.eu/sl/oesterreich/salzburg/>)
Matriken: Pfarre Salzburg – St. Andrae

EW – Erzdiözese Wien (<https://data.matricula-online.eu/sl/oesterreich/wien/>)
Matriken: Pfarre Wien – Landstrasse, St. Rochus

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana (<https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/>)
ŽA (Župnijski arhiv), Matične knjige: Kranj, Kranjska Gora, Mokronog, Naklo

NŠAM – Nadškofijski arhiv Maribor (<https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/>)
Matične knjige: Braslovče, Celje – Sv. Danijel, Gomilsko, Maribor – Sv. Marija, Mozirje, Slovenske Konjice, Spodnja Sv. Kungota, Škale, Šoštanj

SI PAM – Pokrajinski arhiv Maribor
PAM 636 – Okrajno sodišče Maribor 1850–1874

SI ZAC – Zgodovinski arhiv Celje
ZAC 554 – Krajevno sodišče imenja Sv. Duh pri Slovenskih Konjicah 1831–1849

SI ZAL – Zgodovinski arhiv Ljubljana
LJU 340 – Zbirka plemiških genealogij Ludvika Lazarinija

StLA – Steiermärkisches Landesarchiv
Archiv Del Negro, Familie, K1 H1
HS 678: Franz Gadolla: *Die alte Burg Schalek und die Pfarre Sr. Martin bei Schallek*.
Landtafel II.

USTNI VIRI

Wolfgang Del-Negro (1941), Hallein.

ČASOPISI

Amtsblatt zur Laibacher Zeitung, 1829, 1831, 1833.
Grazer Zeitung, 1874.
Wiener Zeitung, 1814.

LITERATURA

Del-Negro, Herbert: *Geschichte des Geschlechtes derer a Nigris a Sancto Petro ... (mit besonderer Berücksichtigung der Schönstein-Linie)*. S. 1., 1903–1949 (tipkopis).

Del-Negro, Walter: Die Familie von Del-Negro – Ein südalpenländisches Adelsgeschlecht. *Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik* 6. (XX.) Band, Wien, 1962–1964, str. 11–19.

Frank-Döfering, Peter: *Adelslexikon des österreichischen Kaisertums 1804–1918*. Wien: Herder, 1989.

Golec, Boris: Pozabljeni »mali štajerski Valvasor« – polihistorjev potomec Franc vitez Gadolla (1797–1866). *Kronika* 60, 2012, št. 1, str. 23–78.

Golec, Boris: *Valvasor: njegove korenine in potomstvo do danes*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016.

Golec, Boris: *Valvasorjeva hiša v Krškem – napačna in prava*. Ljubljana: Založba ZRC, 2013.

Golec, Boris: *Vzpon in zaton Dienerspergov. Štajersko potomstvo Janeza Vajkarda Valvasorja v luči svojih genealoško-biografskih in spominskih zapisov (1278–1908)*. Ptuj: Zgodovinski arhiv, 2017.

Hribernik, Franc: *Mesto Šoštanj: zgodovinski opis*. Šoštanj: samozaložba, 1932.

Jakič, Ivan: *Vsi slovenski gradovi: leksikon slovenske grajske zapuščine*. Ljubljana: DZS, 1999.

Orožen, Ignaz: *Das Dekanat Fraßlau*. Cilli: Johann Rakusch, 1880 (Das Bisthum und die Diözese Lavant, 4).

Orožen, Ignaz: *Das Dekanat Schallthal*. Graz: Im Selbstverlage, 1884 (Das Bisthum und die Diözese Lavant, 5).

¹¹¹ Mlajša genealogija Del-Negrov temelji zlasti na podatkih Ludvika Lazarinija (SI ZAL, LJU 340, šk. VIII), podatkih v *Wiener genealogisches Taschenbuch* (2, 3 in 7) in podatkih, ki jih je posredoval Wolfgang Del-Negro (1941), Hallein.

- Orožen, Janko: *Posestna in gradbena zgodovina Celja*. Celje: Ljudski odbor občine Celje, 1957.
- Pirchegger, Hans: *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gülten, Städte und Märkte*. München: Oldenbourg, 1962.
- Poles, Rok: Od srčastega ščita do srčastih kamnov. Prispevek k poznavanju šoštanjskega grba. *Kronika* 68, 2020, št. 1, str. 117–132.
- Preinfalk, Miha: Družina Protasi: o kmečkem uporu, grajski loteriji in sežigu portretov. *SLO*, št. 28, november 2020, str. 18–23.
- Preinfalk, Miha: *Plemiške rodbine na Slovenskem. 16. stoletje, 1. del. Od Barbov do Zetschkerjev*. Ljubljana: Viharnik, 2016 (Blagoslovljeni in prekleti, 5).
- Preinfalk, Miha: *Plemiške rodbine na Slovenskem. 18. stoletje, 1. del. Od Andriolija do Zorna*. Ljubljana: Viharnik, 2013 (Blagoslovljeni in prekleti, 3).
- Ravnikar, Tone: *Zgodovina Šoštanja*. Šoštanj: Krajevna skupnost, 2011.
- Rugáe, Mariano in Preinfalk, Miha: *Blagoslovljeni in prekleti, 2. del: Po sledih mlajših plemiških rodbin na Slovenskem*. Ljubljana: Viharnik, 2012.
- Schiviz v. Schivizhoffen, Ludwig: *Der Adel in den Matriken der Stadt Graz*. Graz, 1909.
- Schiviz v. Schivizhoffen, Ludwig: *Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain*. Görz, 1905.
- Schlossar, Anton (ur.): *Erzherzog Johanns Tagebuchaufzeichnungen von seinem Aufenthalte im Kurorte Rohitsch=Sauerbrunn und über seine Reisen in Untersteiermark aus den Jahren 1810, 1811 und 1812*. Graz : Leykam, 1912.
- Schmutz, Carl: *Historisch-topographisches Lexicon von Steyermark*, 3. in 4. del. Gratz: Andreas Kienreich, 1822, 1823.
- Smole, Majda: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1982.
- Stopar, Ivan: *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. III: Spodnja Savinjska dolina*. Ljubljana: Založba Park, 1992 (Grajske stavbe na Slovenskem, 3).
- Stopar, Ivan: *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. IV: Med Solčavskim in Kobanskim*. Ljubljana: Viharnik, 1993 (Grajske stavbe na Slovenskem, 4).
- Šaleški gradovi viteza Gadolle (ur. Tone Ravnikar). Velenje: Knjižnica: Ustanova Velenjska knjižna fundacija, 2015.
- Wiener genealogisches Taschenbuch* 2, 3, 7. Wien: Hans Stratowa, 1928, 1930, 1936.

SPLETNE STRANI

Neue Deutsche Biographie (NDB)

Stekl, Hannes: »Jacomini-Holzappel-Waasen, Kaspar Andreas Edler von« (<https://www.deutsche-biographie.de/pnd13625361X.html#ndbcontent>)

Österreichisches biographisches Lexikon (ÖBL)
Spickernagel: »Franz Lorber (1846–1930)« (https://www.biographien.ac.at/oeb1/oeb1_L/Lorber_Franz_1846_1930.xml)

Seznam poreško-puljskih škofov:

<https://www.biskupija-porecko-pulska.hr/biskup-drazen-kutlesa/popis-biskupa.html>

Slovenski biografski leksikon (SBL):

Lukman, Franc Ksaver: »Šubic, Jožef« (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi674034/>)

Wikipedija:

https://de.wikipedia.org/wiki/Walter_Del-Negro

S U M M A R Y

The Del-Negro family. A genealogical sketch of the lords of the Šoštanj manor

In 1807, the seignory of Šoštanj was bought by the trader Franz von Del-Negro from Celje, who had been promoted to the rank of nobility four years earlier (in 1803). Although he had until then mainly appeared in sources as Franz Schwarz, he ultimately demonstrated that he descended from the old Venetian noble family de Nigris from Pušja Vas (It.: Venzone). Despite certain doubts regarding his origin, Emperor Franz confirmed his old noble title and coat of arms and granted him the noble title of the Austrian Empire.

In his petition for ennoblement, Franz Del-Negro stressed his all-round (especially economic) engagement in Celje. He owned several immovable properties in Celje and, a few years before buying Šoštanj, he bought the important seignory of Žovnek (Sanegg), which would serve as the foundation of the family's subsequent division into two branches.

The first, so-called Šoštanj family branch was continued by Franz's son Franz Del-Negro, Jr. After the death of his wife in 1818, he sold immovable properties in Celje, abandoned his trade, and settled in Šoštanj, where he fell into debt living a lavish lifestyle. Towards the end of his life, he lost his reason and was placed under conservatorship. After his death in 1830, the seignory of Šoštanj was auctioned off, and his younger brother Moritz continued the family branch in Carniola.

The second, so-called Žovnek-Štrovsenek branch of the Del-Negro family was founded by Nicholas

Del-Negro, the younger son of Franz Schwarz/Del-Negro, who inherited Žovnek following his father's death and bought the nearby Štrovsenek (Straussenegg). This branch went extinct in 1813, after Nicholas died without a male issue.

The Šalek Valley was also home to the del Negro family branch, which is believed to have descended from the same family tree as the Del-Negros. Its founder was the trader Johann Nicholas del Negro from Zagreb, who married his alleged relative Catherine Del-Negro from Celje, the daughter of Franz Schwarz/Del-Negro. This branch lived at the castle Turn near Velenje and in Slovenske Konjice (Gono-

bitz). However, having produced no male issue, it, too, went extinct in the third generation in the second half of the nineteenth century.

The family was therefore only continued through Moritz Del-Negro from the Šoštanj branch. On leaving the Šalek Valley, he built himself a successful career as an official in Carniola and, on marrying Ferdinanda Kalker, he paved the way for his descendants to take over Khislstein Castle in Kranj. His son Paul sold Khislstein in the early twentieth century and moved to Salzburg.

Today, the Del-Negro family line continues through Paul's grandson Wolfgang Del-Negro.